

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เอกสารประกอบการพิจารณา

ร่าง

พระราชบัญญัติ

สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

๓๖
12
5.4
341.52
2550

บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๐
เลขที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐

อ.พ. ๔/๒๕๕๐

จัดทำโดย

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961163834

คำนำ

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.
บรรจกระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ครั้งที่ ๓/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในราชการ
ของวงงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยมุ่งเน้นสารประโยชน์ในเชิงอ้างอิงเบื้องต้นเพื่อประกอบ
การพิจารณาของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
มกราคม ๒๕๕๐

เอกสารประกอบการพิจารณา

จัดทำโดย

นายนิชา ผาสุข ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย
นางสาวสุภาวดีจิตต ไตรเพทพิสัย ผู้อำนวยการกลุ่มงานกฎหมาย ๑
นายบุญสงค์ ลาค่า นิตกร ๕ นายทศวิทย์ เกียรติทัตต์ วิทยากร ๖
นางพวงผกา วรศิลป์ เจ้าหน้าที่งานธุรการ ๖
นางสาวธารินี ดวงสุวรรณ เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล ๒
กลุ่มงานกฎหมาย ๑ สำนักกฎหมาย โทร. ๐ ๒๕๓๑ ๙๒๕๘

ผลิตโดย

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑ - ๔๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สารบัญ

หน้า

ส่วนที่ ๑ บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเป็นมา สาระสำคัญ บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ๑
- ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๓
- สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๕
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาประกอบร่างพระราชบัญญัติ
สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๑๓

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

- สถาบันอนุญาโตตุลาการ : ปัจจุบันและอนาคต ๒๕

ภาคผนวก : ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

(คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)(๑)

ส่วนที่ ๑

- บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติ ความเป็นมา สาระสำคัญ
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติ
สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

บทสรุปสำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสถาบัน
อนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติสถาบัน
อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. มีเนื้อหาแบ่ง
ออกเป็น ๕ หมวด รวม ๒๙ มาตรา โดยมี
สาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

ร่างพระราชบัญญัตินี้มีวัตถุประสงค์
เพื่อจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อส่งเสริม
ให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการ
เป็นทางเลือกหนึ่งให้คู่พิพาทใช้ในการระงับ
ข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับ
ข้อพิพาทในศาลอันจะเป็นการลดปริมาณคดี
ที่จะขึ้นมาสู่ศาล สมควรให้มีองค์กรที่มี
ความอิสระ คล่องตัวสูงในการบริหารจัดการ
มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการระงับ
ข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ ทำหน้าที่
ในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนา
กระบวนการระงับข้อพิพาทและ
อนุญาโตตุลาการรวมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับ
การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ
โดยมีสาระสำคัญ กล่าวคือ

๑. กำหนดให้จัดตั้งสถาบันหนึ่งเรียกว่า
"สถาบันอนุญาโตตุลาการ" และให้เป็น
นิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและ
พัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและ
อนุญาโตตุลาการ ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับ
ข้อพิพาทโดยวิธีระงับข้อพิพาทและ
อนุญาโตตุลาการ และส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้
เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการระงับ
ข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

๒. กำหนดให้สถาบันมีรายได้จากเงินทุน
ประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้และเงินอุดหนุน
ที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน
เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ เป็นต้น แต่บรรดา
รายได้ของสถาบันไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่ง
กระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง
และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

นอกจากนี้ ทรัพย์สินของสถาบันไม่อยู่ใน
ความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๓. ด้านการบริหารจัดการและ
การดำเนินการนั้น ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง
เรียกว่า "คณะกรรมการสถาบัน
อนุญาโตตุลาการ" ประกอบด้วยผู้แทนจาก
หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน จำนวน ๑๕ คน
โดยมีปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน
กรรมการ มีหน้าที่ในการกำกับดูแลกิจการทั่วไป
ของสถาบัน กำหนดนโยบาย อนุมัติแผนการเงิน
และงบประมาณ ตลอดจนออกข้อบังคับต่าง ๆ
ทั้งนี้ ให้กรรมการและอนุกรรมการดังกล่าวได้รับ
เบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอย่างอื่นตาม
หลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนดและให้มี
ผู้อำนวยการคนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งมี
วาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับ
แต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน ๒ วาระ
ติดต่อกันไม่ได้

๔. ด้านการบัญชีและการตรวจสอบ
กำหนดให้สถาบันจัดทำบัญชีตามหลักสากล
ตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด
และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการ
การเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนรายงาน

ผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง และให้จัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายใน ๙๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี และให้ส่งสำเนางบการเงินให้กรมบัญชีกลางเพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงินแผ่นดิน

และในทุกกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้สอบบัญชีแล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

๕. ด้านการกำกับดูแล กำหนดให้ผู้อำนวยการเสนอร่างข้อบังคับหรือระเบียบว่าด้วยการระดมขอพิพาทและอนุญาตตุลาการและระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารทั่วไปของสถาบันตามมาตรา ๑๖ (๕) และ (๖) ต่อรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า เพื่อดำเนินการตามกิจการของสถาบัน

ความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรีชุดที่มี พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๕๐ และ ได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓/๒๕๕๐ วันพุธที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๕๐ โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๔๙ เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

อนึ่ง ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. นี้ คณะรัฐมนตรีได้เคย พิจารณาแล้ว ดังนี้

๑. คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อ วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ โดยอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ตามที่มีกระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้ คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาต่อไป

๒. คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณา เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ โดยคณะรัฐมนตรีพิจารณาตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอขอถอน ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจพิจารณา แต่กระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาแล้ว ยังยืนยันให้ดำเนินการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว ต่อไป โดยเห็นควรให้สถาบันอนุญาโตตุลาการอยู่ในกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งคณะรัฐมนตรี พิจารณาแล้วมีมติอนุมัติตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอเรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี คณะที่ ๔ ซึ่งมี รองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธานกรรมการฯ ที่เห็นควรให้ดำเนินการ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ตรวจพิจารณาต่อไป หากสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประการใดให้ส่งความเห็น ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อดำเนินการต่อไป

๓. คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณา เมื่อวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ โดยคณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบัน อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาปรับร่างพระราชบัญญัติสถาบัน อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยให้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็น หน่วยงานในภาครัฐเพียงสถาบันเดียว ทั้งนี้ ให้พัฒนาจากหน่วยงานที่มีอยู่แล้วในปัจจุบันของสำนักงาน ศาลยุติธรรมให้มีความอิสระ มีความน่าเชื่อถือทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ สำหรับในระยะเริ่มแรก อาจกำหนดให้มีบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และบุคลากรจากหน่วยงานเดิมไปสู่ หน่วยงานใหม่ (ประเด็นนี้ สำนักงานศาลยุติธรรมมีความเห็นไม่ตรงกันกับหลักการที่จะให้มีสถาบัน อนุญาโตตุลาการเป็นหน่วยงานภาครัฐเพียงหน่วยงานเดียว โดยยืนยันหลักการที่จะให้ศาลยุติธรรม ดำเนินการด้านการอนุญาโตตุลาการต่อไป เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่ประชาชนในการยุติ

ข้อพิพาทนอกจากการฟ้องคดีต่อศาล หากกระทรวงยุติธรรมมีนโยบายจะจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ
ขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่งเพื่อให้ผู้มีข้อพิพาทมีทางเลือกมากขึ้นก็ไม่น่าจะมีข้อขัดข้องแต่ประการใด)

แต่อย่างไรก็ตาม คณะรัฐมนตรีชุดต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นก็ยังมิได้มีการเสนอร่าง
พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ต่อสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาแต่ประการใด

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

๑. หลักการและเหตุผล

๑.๑ หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสถาบันอนุญาโตตุลาการ

๑.๒ เหตุผล

เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งให้คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับข้อพิพาทในศาลอันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นมาสู่ศาล สมควรให้มีองค์กรที่มีความอิสระ คล่องตัวสูงในการบริหารจัดการมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่ในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการรวมทั้งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

๒. ชื่อพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๑)

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.”

๓. คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยสถาบันอนุญาโตตุลาการ

๔. วันใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒)

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

๕. บทรักษาการตามพระราชบัญญัติ (ร่างมาตรา ๔)

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖. เนื้อหาของร่างพระราชบัญญัติ

๖.๑ บทนิยามศัพท์ (ร่างมาตรา ๓)

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“สถาบัน” หมายความว่า สถาบันอนุญาโตตุลาการ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ

“กรรมการ” หมายความว่า กรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ

“ผู้อำนวยการ”หมายความว่า ผู้อำนวยการสถาบันอนุญาตตุลาการ
 “ที่ปรึกษา” หมายความว่า ที่ปรึกษาของสถาบันอนุญาตตุลาการ
 “พนักงาน” หมายความว่า พนักงานของสถาบันอนุญาตตุลาการ
 “ลูกจ้าง” หมายความว่า ลูกจ้างของสถาบันอนุญาตตุลาการ
 “รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๖.๒ การจัดตั้ง วัตถุประสงค์ และอำนาจหน้าที่ (หมวด ๑)

๖.๒.๑ การจัดตั้งสถาบันอนุญาตตุลาการ (ร่างมาตรา ๕-๖)

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งสถาบันขึ้นเรียกว่า “สถาบันอนุญาตตุลาการ” และให้เป็นนิติบุคคล

มาตรา ๖ ให้สถาบันมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง

๖.๒.๒ วัตถุประสงค์ของสถาบันอนุญาตตุลาการ (ร่างมาตรา ๗)

มาตรา ๗ สถาบันมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระดมข้อพิพาทและอนุญาตตุลาการ
- (๒) ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีระดมข้อพิพาทและอนุญาตตุลาการ
- (๓) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการระดมข้อพิพาทและอนุญาตตุลาการ

๖.๒.๓ อำนาจหน้าที่ของสถาบันอนุญาตตุลาการ (ร่างมาตรา ๘)

มาตรา ๘ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ ให้สถาบันมีอำนาจกระทำการ ดังต่อไปนี้

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิ หรือทำนิติกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร
- (๓) ว่าจ้างหรือมอบให้บุคคลทำกิจการที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของสถาบัน
- (๔) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์
- (๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินการของสถาบัน

หมายเหตุ ตามร่างที่คณะรัฐมนตรีเสนอนั้น ข้อความที่ถูกต้องควรเป็นดังนี้ “ที่ปรึกษา” หมายความว่า ที่ปรึกษาของสถาบันอนุญาตตุลาการ”

(บ) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถาบัน หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การกู้ยืมเงินตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๖.๓ ทุน รายได้ และทรัพย์สิน (หมวด ๒)

๖.๓.๑ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินการของสถาบัน (ร่างมาตรา ๙)

มาตรา ๙ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินกิจการของสถาบันประกอบด้วย

(๑) เงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม

(๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมและจำเป็น

(๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้ทูลให้

(๔) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการที่เรียกเก็บจากคู่พิพาท หรือผู้มาใช้บริการของสถาบัน

(๕) รายได้จากการจัดอบรมสัมมนาและเผยแพร่กฎหมาย และการประνομข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

(๖) ดอกผลหรือผลประโยชน์อื่นที่ได้จากรายได้ของสถาบัน รวมทั้งผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา

๖.๓.๒ รายได้ของสถาบัน (ร่างมาตรา ๑๐)

มาตรา ๑๐ บรรดารายได้ของสถาบันไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลัง ตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

๖.๓.๓ ทรัพย์สินของสถาบัน (ร่างมาตรา ๑๑)

มาตรา ๑๑ ทรัพย์สินของสถาบันไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

๖.๔ การบริหารและการดำเนินการ (หมวด ๓)

๖.๔.๑ การบริหาร (ร่างมาตรา ๑๒ - มาตรา ๑๘)

- คณะกรรมการ

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสถาบัน อนุญาโตตุลาการ” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ประธานสภาหอการค้า แห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานหอการค้าไทย นายกสภา ทนายความ นายกวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมสถาปนิกสยาม เป็นกรรมการ โดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถ หรือประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจ พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม กฎหมาย หรืออนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ จะต้องเป็นผู้แทนจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่าสองคน

- กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๑๓ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวรรคหนึ่ง หากยังมีได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

- วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

มาตรา ๑๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระในมาตรา ๑๓ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

- องค์กรประชุม การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมคณะกรรมการ

มาตรา ๑๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

- อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบัน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

(๑) กำหนดนโยบายการบริหารงานของสถาบัน

(๒) กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย

(๓) อนุมัติแผนการเงินและงบประมาณประจำปีของสถาบัน

(๔) กำหนดกรอบอัตราค่าจ้าง ระยะเวลาจ้าง อัตราเงินเดือน ค่าจ้าง และเงินเดือนพนักงานและลูกจ้าง

(๕) ออกข้อบังคับว่าด้วยการระดมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

(๖) ออกข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารทั่วไปของสถาบันในเรื่องต่อไปนี้

(ก) การบริหารงานทั่วไปของสถาบัน การจัดแบ่งส่วนงานของสถาบัน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว

(ข) การจ้างและการบริหารงานบุคคลของสถาบัน

(ค) การคัดเลือก แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการ การปฏิบัติงานของผู้อำนวยการและการมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทน

(ง) การจัดสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นแก่พนักงานและลูกจ้างของสถาบัน

(จ) การกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการและรายได้ที่สถาบันได้รับตามมาตรา ๙ (๔) และ (๕)

(ฉ) การบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุและทรัพย์สินของสถาบัน รวมทั้งการบัญชีและการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ ทั้งนี้ ระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สินบัญชีเป็นสูญต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์คณะรัฐมนตรีกำหนด^๑

(๗) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน ข้อบังคับหรือระเบียบตาม (๕) และ (๖) เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา และมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับการประชุมของคณะอนุกรรมการ โดยอนุโลม

^๑ หมายเหตุ ตามร่างที่คณะรัฐมนตรีเสนอนั้น ข้อความที่ถูกต้องควรเป็นดังนี้ "(ฉ) การบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุและทรัพย์สินของสถาบัน รวมทั้งการบัญชีและการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ ทั้งนี้ ระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สินบัญชีเป็นสูญต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด"

- เบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่น

มาตรา ๑๘ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษาและอนุกรรมการได้รับ เบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๖.๔.๒ การดำเนินกิจการ (ร่างมาตรา ๑๙ – มาตรา ๒๕)

มาตรา ๑๙ ให้สถาบันมีผู้อำนวยการคนหนึ่งเป็นผู้บริหารกิจการของสถาบัน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม สามารถทำงานให้แก่สถาบันได้เต็มเวลา และมีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่สถาบัน เป็นผู้อำนวยการ

มาตรา ๒๐ ผู้อำนวยการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ และต้องไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการของสถาบัน
- (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ
- (๖) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น กรรมการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

มาตรา ๒๑ ให้ผู้อำนวยการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

มาตรา ๒๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
 - (๒) ลาออก
 - (๓) คณะกรรมการให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
 - (๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๐
- มติของคณะกรรมการให้ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งตาม (๓) ต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ โดยไม่นับรวมตำแหน่งผู้อำนวยการ

มาตรา ๒๓ ผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- (๑) บริหารงานของสถาบันตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และมติของคณะกรรมการ
- (๒) บังคับบัญชาพนักงาน และลูกจ้างของสถาบัน
- (๓) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด
- (๔) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ ระเบียบ หรือมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนของสถาบัน และเพื่อการนี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้บริหารตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

๖.๕ การบัญชีและการตรวจสอบ (หมวด ๔ ร่างมาตรา ๒๖ - ๒๗)

มาตรา ๒๖ ให้สถาบันจัดทำบัญชีตามหลักสากลตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง

มาตรา ๒๗ ให้สถาบันจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี และให้ส่งสำเนางบการเงินให้กรมบัญชีกลางเพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงินแผ่นดิน

ในทุกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้สอบบัญชี แล้วส่งรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

เพื่อการนี้ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสถาบัน สอบถามผู้อำนวยการ ผู้ตรวจสอบภายใน พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นและเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสถาบันเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

๖.๖ การกำกับดูแล (หมวด ๕ ร่างมาตรา ๒๘ - ๒๙)

มาตรา ๒๘ ให้ผู้อำนวยการเสนอร่างข้อบังคับหรือระเบียบตามมาตรา ๑๖ (๕) และ (๖) ต่อรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า รัฐมนตรีอาจยับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบนั้นได้พร้อมทั้งแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้ง ในกรณีที่ได้มีการยับยั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับหรือระเบียบที่ผู้อำนวยการเสนอ ให้ดำเนินการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

มาตรา ๒๙ ถ้ารัฐมนตรียับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบใด ให้คณะกรรมการประชุมพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาเหตุผลของรัฐมนตรีประกอบด้วย ในการประชุมนั้น ถ้ามีเสียงยืนยันไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ ให้ดำเนินการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร ๐๒๐๔/๑๔๘๒ ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้รับข้อสังเกตของคณะรัฐมนตรีและสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีไปพิจารณาด้วย โดยสำนักงานศาลยุติธรรมได้ขอถอนร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข ต่อมา สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีได้มีหนังสือที่ นร ๐๒๐๔/๑๕๓๐๘ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ ให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ต่อไป โดยหากสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประการใด ให้ส่งความเห็นให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาโดยไม่ต้องถอนร่างฯ ไปเพื่อดำเนินการ ซึ่งจะทำให้เรื่องล่าช้า

ในการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้เสนอให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ตรวจพิจารณา โดยมีผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม) กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) สำนักงานศาลยุติธรรม (สำนักกระบวนพิจารณา) สำนักงบประมาณ และสำนักงาน ก.พ. เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริง และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นสมควรจัดทำบันทึกประกอบร่างฯ ดังต่อไปนี้

๑. สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

๑.๑ จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ตลอดจนกระทำการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนด

๑.๒ กำหนดให้ผู้อำนวยการเป็นผู้บริหารงานของสถาบันฯ ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการสถาบันฯ รวมทั้งกำหนดคุณสมบัติ วาระการดำรงตำแหน่ง และอำนาจหน้าที่ของบุคคลดังกล่าว

๑.๓ กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำกับดูแลในเรื่องที่เกี่ยวกับข้อบังคับที่ออกโดยคณะกรรมการฯ

๑.๔ กำหนดให้สถาบันฯ สามารถขอตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจไปช่วยปฏิบัติงานให้สถาบันฯ ได้

๑.๕ กำหนดให้ออนไลน์ทรัพย์สินของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม บางส่วน ไปยังสถาบันอนุญาโตตุลาการ

๑.๖ กำหนดให้สัญญาหรือข้อสัญญาอนุญาโตตุลาการที่คู่สัญญาตกลงให้ดำเนินการ อนุญาโตตุลาการภายใต้ข้อบังคับและการจัดการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ไปอยู่ภายใต้การจัดการของสถาบันตามร่างพระราชบัญญัตินี้ ภายใต้ข้อบังคับของสถาบันอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงเป็นอย่างอื่น

๒. ความเห็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คณะรัฐมนตรี สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานประมาณ ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้นำมาประกอบการพิจารณาด้วยแล้ว สรุปได้ดังนี้

๒.๑ ข้อสังเกตในชั้นต้น

๒.๑.๑ คณะรัฐมนตรี มีข้อสังเกตดังนี้

(ก) ร่างมาตรา ๘ (๑) ที่กำหนดให้รัฐบาลจัดสรรเงินให้เป็นทุนประเดิม ของสถาบันอนุญาโตตุลาการ นั้น ให้ตัดออก เนื่องจากรัฐบาลต้องจัดสรรเงินอุดหนุนให้จากงบประมาณ ทุกปีอยู่แล้ว

ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม ชี้แจงว่า ในการดำเนินการจัดระบบจัดการให้เป็น สากลและมีความเป็นอิสระเพื่อให้ได้รับความเชื่อถือทั้งในและต่างประเทศ สถาบันฯ จำเป็นต้องได้รับเงิน ประเดิมและเงินอุดหนุน และคาดว่าจะมีความจำเป็นในระยะเริ่มต้นเท่านั้น หากในอนาคต สถาบันฯ มีรายได้อื่นเพียงพอในการดำเนินการของสถาบัน ก็สามารถลดหรือเลิกเงินอุดหนุนได้ อีกทั้งจำนวนเงิน ที่จะขอรับการสนับสนุน ก็ไม่สูงมาก จึงไม่น่าจะเป็นภาระต่องบประมาณ ในเรื่องนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) เห็นด้วยกับผู้แทนกระทรวงยุติธรรม จึงให้คงหลักการในเรื่องนี้ไว้เช่นเดิม

(ข) โดยที่ส่วนราชการมักจะเสนอขอจัดตั้งสถาบันหรือสำนักงานขึ้นใหม่ เพื่อบริหารงานหรือกระทำการต่าง ๆ โดยขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการเพราะไม่สามารถ จัดหารายได้อื่นมาดำเนินการได้อย่างเพียงพอ ซึ่งไม่สอดคล้องกับแนวนโยบายและมติคณะรัฐมนตรี จึงควร พิจารณาด้วยว่า การพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการให้มีประสิทธิภาพคล่องตัว และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป โดยการปรับปรุงโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน อนุญาโตตุลาการที่มีอยู่เดิมจะเหมาะสมกว่าหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) พิจารณาแล้ว เห็นว่า อำนาจหน้าที่ ของสถาบันอนุญาโตตุลาการที่จะจัดตั้งตามร่างพระราชบัญญัตินี้มีความซ้ำซ้อนกับอำนาจหน้าที่ของ สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมในบางเรื่อง โดยเฉพาะการที่หน่วยงานทั้งสองจะให้บริการ ดำเนินการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์โดยวิธีการอนุญาโตตุลาการนอกศาลตามกฎหมายว่าด้วย อนุญาโตตุลาการเช่นเดียวกัน ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วว่า เป็นประเด็นที่มีความสำคัญ คณะกรรมการฯ จึงขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรมพิจารณาทบทวนความเหมาะสม ของการมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการอนุญาโตตุลาการนอกศาลเพียงแห่งเดียว ต่อมา สำนักงานศาลยุติธรรมโดยคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมมีมติไม่ขัดข้องในหลักการที่กระทรวง

ยุติธรรมจะจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการที่เป็นอิสระโดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม อย่างไรก็ตาม สำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรมก็ยังคงมีหน้าที่ดำเนินการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์โดยวิธีการอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการต่อไป และกระทรวงยุติธรรมยืนยันให้จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการต่อไป ดังนั้น คณะกรรมการฯ จึงได้มอบหมายให้ผู้แทนสำนักงาน ก.พ. นำประเด็นดังกล่าวข้างต้นเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการซึ่งคณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (นายชัยอนันต์ สมุทวณิช เป็นประธานฯ) ได้พิจารณาแล้ว ไม่ขัดข้องที่จะมีการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการตามร่างพระราชบัญญัตินี้ โดยเห็นว่าเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งให้เอกชนมีโอกาสในการเลือกใช้บริการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการอันจะเป็นการแข่งขันกันในด้านคุณภาพและช่วยให้เกิดการพัฒนาต่อไป คณะกรรมการฯ จึงเห็นด้วยในประเด็นนี้

๒.๑.๒ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี มีข้อสังเกตดังนี้

(ก) ร่างมาตรา ๙ กำหนดให้สิทธิทรัพย์สินของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม เฉพาะส่วนของสิทธิการเช่าอาคารกรุงเทพมหานคร และทรัพย์สินในการเตรียมการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการโอนไปยังสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยบทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้บัญญัติถึงกรณีการโอนอำนาจหน้าที่ของสำนักงานอนุญาโตตุลาการไปเป็นของสถาบันอนุญาโตตุลาการไว้ด้วย ดังนั้น เมื่อร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้มีผลใช้บังคับและได้ดำเนินการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการเรียบร้อยแล้ว จึงมีข้อพิจารณาว่า สำนักงานอนุญาโตตุลาการที่สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการจะยังคงมีอยู่หรือไม่ หากยังคงมีอยู่และมีอำนาจเช่นเดิม อำนาจดังกล่าวจะซ้ำซ้อนกับอำนาจของสถาบันอนุญาโตตุลาการตามร่างพระราชบัญญัตินี้หรือไม่

(ข) ร่างมาตรา ๑๑ กำหนดให้สถาบันอนุญาโตตุลาการได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรนั้น เห็นว่า การกำหนดให้ยกเว้นภาษีอากรดังกล่าว สมควรให้ไปดำเนินการขอยกเว้นภาษีอากรตามกฎหมายเฉพาะในเรื่องนั้น ๆ ตามแนวทางที่มีการปฏิบัติเช่นเดียวกันกับกรณีองค์การของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจอื่น ๆ ตามมติคณะรัฐมนตรี

(ค) ร่างมาตรา ๑๔ และร่างมาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง กำหนดให้ผู้อำนวยความสะดวกและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับการแต่งตั้งอีกได้นั้น เห็นว่าเพื่อความเหมาะสมควรกำหนดข้อจำกัดของการแต่งตั้งไว้ เช่น ไม่ควรเกิน ๒ วาระติดต่อกัน เป็นต้น

(ง) ร่างมาตรา ๑๘ กำหนดให้คณะกรรมการอาจขอตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจจากหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งไปช่วยปฏิบัติงานในสถาบันได้ เมื่อข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจผู้นั้นยินยอม และในกรณีที่เป็นการขอลาตุลาการหรือพนักงานอัยการต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการตุลาการหรือคณะกรรมการอัยการก่อน แล้วแต่กรณี นั้น เห็นว่า

๑) การขอตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจจากหน่วยงานอื่นไปช่วยปฏิบัติงานในสถาบันฯ ควรกำหนดให้ต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาของหน่วยงานนั้น ๆ ก่อน เนื่องจากจะมีผลกระทบต่อการทำงานและอัตรากำลังของหน่วยงานนั้น ๆ โดยตรง

๒) โดยที่มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๔๓ กำหนดคำนิยามของ “ก.ต.” ไว้ หมายความว่า คณะกรรมการตุลาการศาลยุติธรรม จึงควรแก้ไขร่างมาตรา ๑๘ ในส่วนที่กำหนดคำว่าคณะกรรมการตุลาการให้ถูกต้อง

(จ) ร่างมาตรา ๒๕ วรรคสอง กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และกรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มขึ้นใหม่มีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๕ ปี นั้น เห็นว่า การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งในลักษณะดังกล่าวจะทำให้วาระการดำรงตำแหน่งของกรรมการสิ้นสุดไม่พร้อมกัน จะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ จึงเห็นควรกำหนดให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นใหม่ อยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งตนแทนหรือเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วแต่กรณี

๒.๒ ข้อสังเกตในชั้นที่สุด

เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่า

๒.๒.๑ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงาน ก.พ. ได้ให้ความเห็นชอบกับการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติฯ

๒.๒.๒ สำนักงานศาลยุติธรรมได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแจ้งว่า เห็นชอบด้วยกับหลักการร่างพระราชบัญญัติฯ แต่มีข้อสังเกตสรุปได้ดังนี้

(ก) ชื่อพระราชบัญญัติและคำนิยามที่ตามร่างดังกล่าวได้กำหนดให้ใช้ชื่อของพระราชบัญญัตินี้ว่า “พระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.” และมาตรา ๓ กำหนดคำนิยามของคำว่า “สถาบัน” หมายถึงสถาบันอนุญาโตตุลาการนั้น เป็นลักษณะการกำหนดชื่อทั่วไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้ต้องการใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการกำหนดข้อตกลงอนุญาโตตุลาการไว้ในสัญญาต่าง ๆ เนื่องจากปัจจุบันมีหน่วยงานที่ดำเนินการด้านอนุญาโตตุลาการหลายหน่วยงาน เช่น สถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรม สถาบันอนุญาโตตุลาการของสภาหอการค้าไทย คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) เป็นต้น ดังนั้น ควรกำหนดชื่อของพระราชบัญญัติและคำนิยามของคำว่า “สถาบัน” ที่จะจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีความชัดเจนเพื่อความสะดวกในการอ้างอิงและการเลือกใช้บริการของประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ

(ข) ความเป็นกลาง ความเป็นอิสระ และการปราศจากแทรกแซงจากรัฐ

๑) มาตรา ๙ (๓) ที่กำหนดให้มีผู้อื่นสามารถอุทิสเงินและทรัพย์สินให้เป็นทุนและทรัพย์สินของสถาบันได้นั้นสมควรจะมีหลักเกณฑ์ในการรับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวให้ชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้ มิเช่นนั้น อาจก่อให้เกิดปัญหาที่กระทบต่อความเป็นกลางและความเป็นอิสระเนื่องจากการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิสให้สถาบันอาจเป็นการอุทิสให้โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการดำเนินการด้านอนุญาโตตุลาการของสถาบัน หรืออาจเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

๒) มาตรา ๑๒ วรรคแรกตอนท้าย ที่กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ คนขึ้นเป็นกรรมการในคณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการได้นั้น ควรจะมีกระบวนการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมเพื่อมิให้มีการแทรกแซงโดยรัฐ

๓) มาตรา ๑๒ และมาตรา ๑๖ ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการ สถาบันอนุญาโตตุลาการ ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานหอการค้าไทย นายกษัตริย์นาถ ความ นายกวีสุวรรณ สถานแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมสถาปนิกสยามเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจกำกับดูแล การดำเนินงานของสถาบันนั้น อาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของสถาบันในเรื่องความเป็นอิสระและ ความเป็นกลางจากภาครัฐซึ่งอาจทำให้ความเชื่อมั่นของนักลงทุนทางการค้าธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ ที่มีต่อสถาบันลดน้อยลง

๔) มาตรา ๑๒ วรรคแรก และมาตรา ๑๔ (๓) ที่กำหนดให้ คณะรัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนสี่คนเป็นกรรมการในคณะกรรมการ อนุญาโตตุลาการและมีอำนาจให้กรรมการดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความ ประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถนั้น เป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารของรัฐเข้ามาเกี่ยวข้อง กับการดำเนินการของสถาบันซึ่งอาจเกิดการแทรกแซงหรือครอบงำการดำเนินการของสถาบันได้ ทำให้ ขาดความเชื่อถือเรื่องความเป็นกลางและความเป็นอิสระของสถาบัน

(ค) ความเป็นหน่วยงานของรัฐของสถาบัน

๑) มาตรา ๕ มาตรา ๙ และมาตรา ๑๑ ที่กำหนดให้สถาบัน อนุญาโตตุลาการ มีสภาพเป็นนิติบุคคล ได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ และให้ทรัพย์สินของสถาบันไม่อยู่ใน ข่ายการบังคับคตินั้น ทำให้เห็นได้ว่าสถาบันเป็นส่วนราชการอยู่เช่นเดิม

๒) มาตรา ๒๗ วรรคแรก ที่ให้กรมบัญชีกลางมีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดทำงบการเงินแผ่นดินและให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินมาเกี่ยวข้องเป็นผู้ตรวจสอบบัญชีนั้น อาจทำให้เห็นถึงความเป็นหน่วยงานของรัฐของสถาบันเช่นเกี่ยวกับหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ

(ง) ประสิทธิภาพของผู้อำนวยการและความสามารถสถาบัน

๑) มาตรา ๒๐ ที่กำหนดคุณสมบัติของผู้อำนวยการสถาบันไว้ ควรกำหนดให้ชัดเจนและควรให้ผู้อำนวยการไม่มีความเกี่ยวพันหรือมีส่วนได้เสียกับหน่วยราชการ เพื่อความเป็นกลางและความโปร่งใสในการบริหารงานของสถาบัน

๒) มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒ วาระการดำรงตำแหน่งและ การพ้นจากตำแหน่งของผู้อำนวยการนับว่าเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานของสถาบัน ควรมีการประเมินผลอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้เพื่อการมีมาตรฐานในการพ้นจากตำแหน่ง ของผู้อำนวยการ

๓) มาตรา ๒๔ ที่กำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจยับยั้งร่างข้อบังคับ หรือระเบียบที่ผู้อำนวยการเสนอได้นั้น เป็นการให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหารของรัฐในลักษณะของบุคคล เพียงคนเดียวมีใช้ลักษณะของคณะบุคคลจึงเป็นการง่ายต่อการใช้อำนาจยับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบ ที่ผู้อำนวยการเสนอซึ่งจะทำให้ขาดความเชื่อถือในการออกระเบียบข้อบังคับเพื่อใช้กับการดำเนินการของสถาบัน

๒.๒.๓ สำนักงบประมาณ ได้มีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งว่า เห็นด้วยในหลักการของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. แต่มีข้อสังเกตดังนี้

ก) ตามมาตรา ๙ (๑) กำหนดให้รัฐบาลจ่ายเงินให้เป็นทุนประเดิมแก่สถาบันฯ เนื่องจากตามร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. มิได้บัญญัติเรื่องการจัดตั้งเงินทุนไว้ กรณีจึงน่าจะมิใช่เรื่องการจัดสรรทุนเพื่อให้มีการบริหารในลักษณะเงินทุน ดังนั้น จึงไม่ควรกำหนดเรื่องเงินที่รัฐจ่ายให้เป็นทุนประเดิมไว้ ทั้งนี้ ในมาตรา ๙ (๒) ของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ก็ได้บัญญัติให้รัฐบาลจัดสรรเงินให้สถาบันฯ ตามความเหมาะสมและจำเป็นไว้อยู่แล้ว

ข) สำหรับประเด็นเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามมาตรา ๙ (๒) นั้น ในทางปฏิบัติตามวิธีการงบประมาณ สำนักงบประมาณจะจัดสรรเป็นงบเงินอุดหนุน ดังนั้น จึงขอตัดข้อความในมาตรา ๙ (๒) คำว่า “ทั่วไป” ออก

๓.สาระสำคัญของร่างฯ ที่ผ่านการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔) ได้ตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. โดยได้นำข้อสังเกตของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาด้วยแล้ว สรุปได้ดังต่อไปนี้

๓.๑ ชื่อของพระราชบัญญัติ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้พิจารณาข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมเกี่ยวกับชื่อของพระราชบัญญัตินี้แล้วเห็นว่า การกำหนดชื่อของกฎหมายจะต้องทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาของกฎหมายว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใด ซึ่งเมื่อพิจารณาสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัตินี้ จะเห็นได้ว่าเป็นการกำหนดให้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ การกำหนดชื่อของร่างพระราชบัญญัตินี้ว่าร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ จึงตรงกับเนื้อหาของสาระของร่างพระราชบัญญัติแล้ว และโดยที่เป้าหมายในการจัดตั้งสถาบันนี้ ก็เพื่อให้มีความอิสระและเป็นกลาง จึงไม่สมควรจะระบุว่าเป็นสถาบันอนุญาโตตุลาการของกระทรวงยุติธรรม สำหรับการใช้จ่ายนัย “สถาบัน” ในร่างพระราชบัญญัตินี้ก็เพื่อให้เกิดความกระชับ เนื่องจากมีการกล่าวถึงในหลายมาตราซึ่งเป็นไปตามหลักการร่างกฎหมาย อีกทั้งสำนักงานศาลยุติธรรมก็ไม่ได้เสนอชื่อของร่างพระราชบัญญัติที่เห็นว่ามีเหมาะสมมากกว่าที่ใช้ชื่อสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงเห็นสมควรคงชื่อร่างพระราชบัญญัตินี้ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

๓.๒ เพิ่มนิยาม “กรรมการ” “ที่ปรึกษา” “พนักงาน” และ “ลูกจ้าง” เนื่องจากมีการกล่าวถึงในร่างพระราชบัญญัตินี้หลายแห่ง (ร่างมาตรา ๓)

๓.๓ กำหนดที่ตั้งสำนักงานใหญ่ของสถาบันอนุญาโตตุลาการ ให้อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ประชาชนทราบสถานที่ที่สามารถใช้บริการจากสถาบันฯ (ร่างมาตรา ๖)

๓.๔ แก้ไขเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ โดยในส่วนของ การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมาย จากเดิมที่กำหนดว่า “กฎหมายแพ่งและพาณิชย์” เป็น “กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ

การประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ” เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ ตามที่ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมชี้แจงว่า มุ่งที่จะส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาโตตุลาการทั้งหมด รวมทั้งกฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ของต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ ได้ตัดความในร่างเดิมมาตรา ๖ (๔) ออก เนื่องจากวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในอนุมาตราอื่นก็ครบถ้วนแล้ว (ร่างมาตรา ๗)

๓.๕ แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของสถาบันฯ เพื่อให้เกิดความชัดเจน สำหรับในส่วนที่เป็นอำนาจในการกู้ยืมเงินนั้น คณะกรรมการฯ และผู้แทนสำนักงบประมาณมีข้อสังเกตว่า เป็นกรณีที่ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ เนื่องจากสถาบันฯ ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมได้ยืนยันให้กำหนดไว้เพื่อให้สถาบันฯ มีความเป็นอิสระตามวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสถาบันฯ ซึ่งย่อมรวมถึงอิสระทางการเงินด้วย คณะกรรมการฯ จึงได้เพิ่มกรอบในการกู้ยืมเงินว่าต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด (ร่างมาตรา ๘)

๓.๖ ทุนและทรัพย์สินของสถาบันฯ โดยที่ข้อสังเกตของสำนักงบประมาณเกี่ยวกับทุนของสถาบันฯ เป็นประเด็นที่คณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณาและเห็นชอบให้คงหลักการเดิมตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ (รายละเอียดปรากฏตามข้อ ๒.๒.๓) ดังนั้น สำนักงานฯ จึงเห็นควรยืนยันร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณาของสำนักงานฯ กล่าวคือ กำหนดให้ทุนสถาบันฯ ประกอบด้วยเงินประเดิมและเงินอุดหนุนทั่วไป ((๑) และ (๒) ของร่างมาตรา ๓) เพื่อให้สถาบันฯ มีทุนเพียงพอในการดำเนินการของสถาบันฯ โดยเฉพาะในระยะเริ่มต้นดำเนินการ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องกำหนดบทบัญญัติเรื่องการจัดตั้งเงินทุนไว้สำหรับกรณีเงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ ซึ่งสำนักงบประมาณเสนอให้ตัดคำว่า “ทั่วไป” ออก เนื่องจากในทางปฏิบัติตามวิธีการงบประมาณจะจัดสรรเป็นงบเงินอุดหนุนนั้น เห็นว่า โดยที่งบเงินอุดหนุนจำแนกได้เป็น ๒ ประเภท คือ ๑. เงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งเป็นเงินที่กำหนดให้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของรายการ และ ๒. เงินอุดหนุนเฉพาะกิจ ซึ่งเป็นเงินที่กำหนดให้จ่ายตามวัตถุประสงค์ของรายการและตามรายละเอียดที่สำนักงบประมาณกำหนด ดังนั้น จึงต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้สถาบันฯ เป็นเงินอุดหนุนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นอิสระของสถาบันฯ ทั้งนี้ ในการกำหนดเรื่องเงินประเดิมและเงินอุดหนุนทั่วไปได้เทียบเคียงกับกรณีขององค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน

ในกรณีของเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถาบันฯ ซึ่งสำนักงานศาลยุติธรรมได้มีข้อสังเกตว่า ควรจะมีหลักเกณฑ์ในการรับเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวให้ชัดเจนและตรวจสอบได้ เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อความเป็นกลางและความเป็นอิสระของสถาบันฯ นั้น สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถาบันฯ ย่อมตกเป็นของสถาบันฯ ซึ่งเป็นหน่วยงานธุรการของอนุญาโตตุลาการมิใช่บุคคลหนึ่งบุคคลใดของสถาบันฯ หรืออนุญาโตตุลาการคนใด อีกทั้งสถาบันฯ ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของอนุญาโตตุลาการ การที่สถาบันฯ ได้รับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ จึงไม่มีผลกระทบต่อความเป็นกลางของสถาบันฯ นอกจากนี้ การเก็บรักษาและใช้จ่ายเงินหรือทรัพย์สินดังกล่าวจะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับหรือระเบียบของสถาบันฯ ตามที่คณะกรรมการกำหนด จึงเป็นกรณีที่สามารถตรวจสอบได้

อนึ่ง กรณีของผู้อุทิศเงินหรือทรัพย์สินที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ตั้งข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ผู้อุทิศอาจเป็นผู้มีส่วนได้เสียเกี่ยวกับการดำเนินการด้านอนุญาโตตุลาการของสถาบันฯ นั้น เห็นว่า

การพิจารณาว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียดังกล่าวจะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงเป็นรายกรณีไป และหากสถาบันฯ เห็นว่า บุคคลดังกล่าวเป็นผู้มีส่วนได้เสียก็สามารถปฏิเสธเงินหรือทรัพย์สินที่อุทิศให้ได้ นอกจากนี้ การรับเงินหรือทรัพย์สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอุทิศให้ก็มีได้กระทบต่อความเป็นกลางและ ความเป็นอิสระของสถาบันฯ แต่อย่างใด ดังนั้น สำนักงานฯ จึงเห็นสมควรยืนยันร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณา ของสำนักงานฯ (ร่างมาตรา ๙)

๓.๗ ตัดการโอนสินทรัพย์ของสำนักงานอนุญาโตตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ไปยังสถาบันฯ ตามร่างเดิมมาตรา ๙ ออก เนื่องจากในปัจจุบัน สินทรัพย์ในส่วนที่เป็นสิทธิการเช่าอาคารกรุงเทพ ประกันภัยไม่มีแล้ว และไม่ประสงค์ให้มีการโอนสินทรัพย์ในการเตรียมการจัดตั้งสถาบันฯ ไปยังสถาบันฯ โดยกระทรวงยุติธรรมและสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นชอบให้ตัดร่างมาตรานี้

๓.๘ กำหนดให้รายได้ของสถาบันไม่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วย เงินคงคลังและกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ เพื่อยกเว้นหน้าที่ต้องนำส่งรายได้ของสถาบันฯ แก่ กระทรวงการคลัง ซึ่งจะทำให้สถาบันฯ มีความคล่องตัวในการดำเนินการของสถาบันฯ นอกจากนี้ ได้ตัดความที่กำหนดว่า “บุคคลใดจะยกอายุความขึ้นเป็นข้อต่อสู้กับสถาบันฯ ในเรื่องทรัพย์สินของ สถาบันฯ ไม่ได้” ออก เพราะหากทรัพย์สินของสถาบันฯ เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินย่อมอยู่ภายใต้ มาตรา ๑๓๐๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่ห้ามไม่ให้บุคคลโดยยกอายุความขึ้นต่อสู้กับ ทรัพย์สินประเภทดังกล่าว นอกจากนี้ โดยที่สถาบันฯ เป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง ดังนั้น จึงไม่อยู่ในความรับผิดชอบในการบังคับคดีตามมาตรา ๑๓๐๗ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งการกำหนดดังกล่าวเป็นไปในทำนองเดียวกับกรณีองค์การมหาชน (ร่างมาตรา ๑๐ และร่างมาตรา ๑๑)

๓.๙ ตัดการยกเว้นภาษีอากรสำหรับสถาบันฯ และค่าเช่าของอนุญาโตตุลาการ ตามร่างเดิมมาตรา ๑๑ ออก เนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๐๕ ได้กำหนดว่า หากหน่วยงานใดมีความประสงค์จะขอยกเว้นภาษีอากรให้แจ้งมายังกรมสรรพากร เพื่อกรมสรรพากร จะได้ดำเนินการออกพระราชกฤษฎีกายกเว้นภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร ดังนั้น หากประสงค์ จะยกเว้นภาษีอากรให้แก่สถาบันฯ จะต้องแจ้งไปยังกรมสรรพากรตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว ส่วนค่าเช่าของอนุญาโตตุลาการได้รับการยกเว้นอากรตามพระราชกฤษฎีกาออกตามความใน ประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๓๗๔) พ.ศ. ๒๕๔๓ แล้ว

๓.๑๐ แก้ไขเพิ่มเติมความรู้ ความสามารถหรือประสบการณ์ของผู้ซึ่งจะได้รับการแต่งตั้ง เป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันฯ (ร่างมาตรา ๑๒)

อนึ่ง ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความเป็นกลาง ความเป็นอิสระ และการปราศจากการแทรกแซงของรัฐ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมการสถาบันฯ นั้น สำนักงานฯ เห็นสมควรทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานะของสถาบันฯ ดังนี้ โดยที่สถาบันฯ เป็นหน่วยงานที่อยู่ใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม และได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากรัฐ สถาบันฯ จึงเป็นหน่วยงานของรัฐ ความเป็นอิสระของสถาบันฯ จึงต้องพิจารณาให้เหมาะสมและ สอดคล้องกับการกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรมด้วยโดยเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของคณะกรรมการสถาบันฯ ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มาจากรัฐโดยตำแหน่งจำนวน ๔ คน องค์กรเอกชนจำนวน ๖ คน และ

ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๔ คน ซึ่งอย่างน้อยต้องมาจากภาคเอกชนจำนวน ๒ คน โดยสำนักงานศาลยุติธรรม เห็นว่า การที่คณะกรรมการสถาบันฯ มีอำนาจกำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันฯ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อ ภาพลักษณ์ของสถาบันฯ ในเรื่องความเป็นอิสระและความเป็นกลางของภาครัฐนั้น ดังที่ได้กล่าวแล้ว ข้างต้นว่า การเป็นอิสระของสถาบันฯ ย่อมต้องเป็นไปตามที่ร่างพระราชบัญญัติที่กำหนดมิใช่เป็นอิสระ อย่างกว้างขวางโดยไม่มีกรอบจำกัด เมื่อพิจารณาสัดส่วนของกรรมการสถาบันฯ จะเห็นได้ว่า จำนวนของ กรรมการที่มาจากภาคเอกชนมากกว่ากรรมการจากภาครัฐ รวมทั้งมีหลักประกันความเป็นอิสระของ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (ร่างมาตรา ๑๔ (๓)) แล้ว แสดงให้เห็นว่า การทำงานของคณะกรรมการสถาบันฯ มีความเป็นอิสระและความเป็นกลางจากภาครัฐอยู่ด้วย

ส่วนข้อเสนอที่ให้มีการบูรณาการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีเหตุผล เพื่อป้องกันการแทรกแซงโดยรัฐนั้น สำนักงานฯ เห็นว่า หลักเกณฑ์ในการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นเรื่องของนโยบายที่จะพิจารณาได้ตามความเหมาะสม ซึ่งเมื่อร่างฯ ที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติหลักการ ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอมาไม่ได้กำหนดให้ต้องมีกระบวนการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ อีกทั้ง ตามที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นว่า สถาบันฯ เป็นหน่วยงานของรัฐ การพิจารณาให้ความเห็นชอบแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ จึงเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีจะพิจารณาได้ตามความเหมาะสม ดังนั้น สำนักงานฯ จึงเห็นควรยืนยันตามร่างฯ ที่ผ่านการพิจารณา

ในกรณีของการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่คณะรัฐมนตรีมีมติ ให้ออกนั้น เป็นประเด็นที่คณะกรรมการฯ ได้เคยพิจารณาแล้ว และได้แก้ไขเพิ่มเติมให้มีความชัดเจน และเหมาะสมเพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการทำงานของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (รายละเอียด ปรากฏตาม ข้อ ๓.๑๒) จึงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นกลางและความเป็นอิสระของสถาบันฯ (ร่างมาตรา ๑๒ มาตรา ๑๔ (๓) และมาตรา ๑๖)

๓.๑๑ แก้ไขเพิ่มเติมวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง แทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่พ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ หรือได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่ม (ร่างเดิมมาตรา ๒๕ วรรคสอง) โดยคณะกรรมการฯ เห็นว่า ในกรณีของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับ แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนเดิม สมควรให้มีวาระเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ตนแทน ซึ่งจะทำให้วาระสิ้นสุดลงพร้อมกับวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิคนอื่น และสอดคล้องกับข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ส่วนการตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มนั้น คณะกรรมการฯ เห็นว่า จะไม่มีกรณีดังกล่าว เนื่องจากร่างมาตรา ๑๒ กำหนดให้มีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ๔ คน ซึ่งต้องแต่งตั้งให้ครบจำนวนตั้งแต่เริ่มแรก คณะกรรมการฯ จึงจะสามารถดำเนินการตามกฎหมายได้ (ร่างมาตรา ๑๓)

๓.๑๒ แก้ไขเพิ่มเติมเหตุที่กำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง โดยใน กรณีที่คณะรัฐมนตรีให้ออก ได้เพิ่มเหตุที่จะให้ออกได้ คือ กรณีบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการทำงานของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จึงไม่น่าจะมีผลกระทบต่อความเป็นกลางและความเป็นอิสระของสถาบันฯ (ร่างมาตรา ๑๔ (๓))

๓.๑๓ แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถาบันฯ โดยเพิ่มอำนาจในการ ออกข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุและทรัพย์สินของสถาบันฯ

รวมทั้งการบัญชีและการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญเพื่อให้เกิดความโปร่งใสทางการเงินและการใช้จ่ายเงินของสถาบันฯ (ร่างมาตรา ๑๖)

อนึ่ง คณะกรรมการฯ ได้มีข้อสังเกตเกี่ยวกับการกำหนดให้ข้อบังคับหรือระเบียบมีผลใช้บังคับเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาว่า อาจทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาที่ข้อบังคับหรือระเบียบจะมีผลใช้บังคับ เนื่องจากความล่าช้าในการประกาศในราชกิจจานุเบกษา อย่างไรก็ตาม ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมได้ยืนยันให้คงหลักการเดิม

๓.๑๔ กำหนดให้คณะกรรมการสถาบันฯ มีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความเชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษาของสถาบันฯ ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมเสนอว่า อาจมีการจ้างที่ปรึกษาชาวต่างประเทศ หรือบุคคลภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในกิจการด้านการประนอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ มาปฏิบัติงานในสถาบันฯ

นอกจากนั้น ได้ติดตามความคืบหน้าร่างเดิมมาตรา ๒๙ ที่กำหนดให้นำคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้กับอนุกรรมการที่คณะกรรมการสถาบันฯ แต่งตั้งออก เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า การที่คณะกรรมการสถาบันฯ แต่งตั้งอนุกรรมการฯ ก็เพื่อดำเนินการตามที่มอบหมายเฉพาะคราว จึงควรให้เป็นดุลพินิจของคณะกรรมการสถาบันฯ ที่จะพิจารณาจากผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมโดยไม่ควรนำคุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมาใช้กับอนุกรรมการฯ ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการทำงานของคณะกรรมการสถาบันฯ ได้ (ร่างมาตรา ๑๗)

๓.๑๕ แก้ไขเพิ่มเติมหลักเกณฑ์เรื่องเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นสำหรับประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษา และอนุกรรมการ จากเดิมที่กำหนดให้เป็นไปตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนดเป็น “หลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด” เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า ไม่เหมาะสมที่คณะกรรมการฯ จะกำหนดค่าตอบแทนให้แก่ตนเอง โดยได้เทียบเคียงกับกรณีองค์การมหาชน (ร่างมาตรา ๑๘)

๓.๑๖ เพิ่มหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสถาบันฯ ต้องพิจารณาในการแต่งตั้งผู้อำนวยการ คือ ต้องเป็นผู้ที่สามารถทำงานให้สถาบันฯ ได้เต็มเวลา และมีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะยังประโยชน์ให้แก่สถาบันฯ (ร่างมาตรา ๑๙)

๓.๑๗ กรณีคุณสมบัติของผู้อำนวยการตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้ให้ความเห็นไว้ที่สำนักงานฯ เห็นว่าสถาบันฯ เป็นเพียงหน่วยงานตุลาการซึ่งอำนวยความสะดวกในการดำเนินการระงับข้อพิพาทเท่านั้น ไม่อาจแทรกแซงการวินิจฉัยของอนุญาโตตุลาการได้ ดังนั้น ผู้อำนวยการซึ่งมีหน้าที่ต้องดำเนินการตามกรอบอำนาจหน้าที่ของสถาบันฯ จึงไม่อาจดำเนินการใดๆ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้แก่ส่วนราชการได้ คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้อำนวยการตามที่กำหนดไว้ในร่างมาตรา ๒๐ จึงเหมาะสมแล้ว

๓.๑๘ แก้ไขเพิ่มเติมการดำรงตำแหน่งของผู้อำนวยการ จากเดิมที่ไม่จำกัดวาระในการดำรงตำแหน่งติดต่อกันของผู้อำนวยการไว้ เป็น “ห้ามดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระ” เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า ตำแหน่งผู้อำนวยการเป็นตำแหน่งที่สำคัญและมีอิทธิพลกับสถาบันฯ หากให้ดำรงตำแหน่งติดต่อกันเป็นเวลานานอาจทำให้เกิดการครอบงำสถาบันฯ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (ร่างมาตรา ๒๑)

๓.๑๙ กำหนดให้มติคณะกรรมการสถาบันฯ ที่ให้ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ เพื่อเป็นหลักประกันความเป็นอิสระในการทำงานของผู้อำนวยการ (ร่างมาตรา ๒๒)

สำหรับข้อสังเกตของสำนักงานศาลยุติธรรมที่ว่า การพ้นจากตำแหน่งของผู้อำนวยการควรมีการประเมินอย่างชัดเจนและสามารถตรวจสอบได้นั้น สำนักงานฯ เห็นว่า กรณีการพ้นจากตำแหน่งของกรรมการได้มีการกำหนดไว้ชัดเจนไว้แล้วในร่างมาตรา ๒๒ ซึ่งในกรณีที่เป็นการพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากความบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ ยังได้มีการกำหนดให้ต้องใช้มติของคณะกรรมการสถาบันฯ ด้วยอันจะทำให้การพิจารณาให้ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งต้องกระทำอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

๓.๒๐ ตัดความที่อ้างถึงตำแหน่งผู้อำนวยการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการ หรือผู้อำนวยการฝ่ายตามร่างเดิมมาตรา ๑๖ (๓) ออก เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า หากกำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้จะทำให้สถาบันฯ ต้องกำหนดให้มีตำแหน่งดังกล่าว ซึ่งอาจทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในด้านการดำเนินงาน จึงเห็นว่า การกำหนดตำแหน่งต่าง ๆ นอกจากตำแหน่งผู้อำนวยการควรให้เป็นเรื่องของการบริหารงานและกฎการตัดความดังกล่าวออกก็ไม่กระทบต่อสาระสำคัญของร่างฯ เพราะอยู่ในความหมายของพนักงานอยู่แล้ว (ร่างมาตรา ๒๓ (๓))

๓.๒๑ แก้ไขการกำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้อำนวยการ โดยกำหนดให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า การกำหนดเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนของผู้อำนวยการควรมีการตรวจสอบจากหน่วยงานอื่นด้วย (ร่างมาตรา ๒๕)

๓.๒๒ ตัดความที่กำหนดให้คณะกรรมการสถาบันฯ สามารถขอตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจไปช่วยปฏิบัติงานในสถาบันฯ ตามร่างเดิมมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๙ ออก เนื่องจากสถาบันฯ เป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความเป็นอิสระ หากกำหนดให้มีการขอตัวข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ ไปช่วยปฏิบัติงานในสถาบันฯ อาจกระทบต่อภาพพจน์ในเรื่องความเป็นอิสระได้ ซึ่งผู้แทนกระทรวงยุติธรรมและผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นชอบด้วย

๓.๒๓ ตัดความที่กำหนดให้สัญญาอนุญาตโศตูลากการที่คู่สัญญาตกลงให้ดำเนินการอนุญาตโศตูลากการตามข้อบังคับและการจัดการของสถาบันอนุญาตโศตูลากการ กระทรวงยุติธรรมไปอยู่ในการจัดการของสถาบันฯ ภายใต้ข้อบังคับของสถาบันอนุญาตโศตูลากการ กระทรวงยุติธรรมตามร่างเดิมมาตรา ๒๐ ออก ซึ่งเป็นไปตามที่ผู้แทนกระทรวงยุติธรรมชี้แจงว่า ไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ โดยให้เป็นไปตามเจตนาารมณ์ของคู่สัญญาที่จะเลือกกว่า จะให้หน่วยงานใดดำเนินการเพื่อระงับข้อพิพาทซึ่งไม่น่าจะก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติ

๓.๒๔ เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการบัญชีและการตรวจสอบ โดยกำหนดให้สถาบันฯ จัดทำบัญชีและจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีภายในเป็นประจำ รวมทั้งกำหนดให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งตามความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้สอบบัญชี เนื่องจากสถาบันฯ เป็นหน่วยงานของรัฐประเภทหนึ่ง และได้รับเงินอุดหนุนจากงบประมาณของแผ่นดิน จึงต้องมีการตรวจสอบการใช้จ่ายเงิน อันเป็นการแสดงถึงความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงิน

ของสถาบันฯ ซึ่งไม่ได้กระทบต่อความเป็นอิสระของสถาบันฯ โดยผู้แทนกรมบัญชีกลางเห็นชอบด้วย (ร่างมาตรา ๒๖ และร่างมาตรา ๒๗)

๓.๒๕ แกไขเกณฑ์การใช้คะแนนเสียงของคณะกรรมการสถาบันฯ ที่ยืนยันร่างข้อบังคับหรือระเบียบที่รัฐมนตรียับยั้ง จากเดิมที่กำหนดให้มติของคณะกรรมการสถาบันฯ โดตุลาการต้องมีเสียงยืนยันไม่น้อยกว่าสองในสามของคณะกรรมการที่มาประชุม เป็น ต้องมีเสียงยืนยันไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการเท่าที่มีอยู่ เนื่องจากการยืนยันร่างฯ ที่รัฐมนตรียับยั้งซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่คะแนนเสียงดังกล่าวต้องเป็นเสียงข้างมากของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ มิใช่ของจำนวนกรรมการที่มาประชุม นอกจากนี้ ได้แก้ไขขั้นตอนการใช้อำนาจยับยั้งของรัฐมนตรี เนื่องจากการแก้ไขที่คณะกรรมการสถาบันฯ ได้ยืนยันร่างข้อบังคับหรือระเบียบที่รัฐมนตรียับยั้งด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องส่งให้รัฐมนตรีให้ความเห็นชอบอีกครั้ง เพื่อให้การบังคับใช้ข้อบังคับหรือระเบียบมีความรวดเร็วและสอดคล้องกับลักษณะของสถาบันฯ ที่ต้องการความคล่องตัวในการดำเนินการ อีกทั้งการที่คณะกรรมการสถาบันฯ ใช้เสียงยืนยันถึงสองในสามของคณะกรรมการที่มีอยู่ ก็นับว่าเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของรัฐมนตรีที่เหมาะสมแล้ว (ร่างมาตรา ๒๕)

ในกรณีที่รัฐมนตรีไม่ได้ยับยั้งร่างข้อบังคับหรือร่างระเบียบ (ร่างมาตรา ๒๔) และในกรณีที่คณะกรรมการสถาบันฯ ยืนยันร่างข้อบังคับหรือร่างระเบียบที่รัฐมนตรียับยั้ง (ร่างมาตรา ๒๕) ก็ให้ดำเนินการประกาศในราชกิจจานุเบกษา โดยไม่ต้องกำหนดว่า ให้ถือว่ารัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในร่างฯ นั้น เนื่องจากอำนาจของรัฐมนตรีในการกำกับดูแล ได้กำหนดไว้เพียงอำนาจยับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบเท่านั้น

อนึ่ง ตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมมีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้รัฐมนตรีมีอำนาจยับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบของสถาบันฯ อันเป็นการให้อำนาจแก่บุคคลเพียงคนเดียวมิใช่คณะบุคคล จะทำให้มีการใช้อำนาจยับยั้งโดยง่าย และทำให้ร่างฯ ขาดความน่าเชื่อถืออนั้น สำนักงานฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โดยที่สถาบันฯ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงยุติธรรม ดังนั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมในฐานะรัฐมนตรีรักษาการจึงมีหน้าที่ที่ต้องกำกับดูแลการปฏิบัติการเพื่อให้เป็นไปตามร่างพระราชบัญญัติฯ ซึ่งเป็นเหตุผลที่กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้ใช้อำนาจยับยั้งและไม่มีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือในการออกข้อบังคับหรือระเบียบ เนื่องจากคณะกรรมการสถาบันฯ สามารถยืนยันร่างดังกล่าวเพื่อให้มีผลใช้บังคับได้ แม้ไม่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีฯ

๓.๒๖ ดัดบทเฉพาะกาล (ร่างเดิมมาตรา ๒๔) ออก เนื่องจากคณะกรรมการฯ เห็นว่า ระยะเวลาที่กำหนดให้มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและให้มีการประชุมคณะกรรมการเป็นบทเร่งรัดการดำเนินการ ซึ่งกระทรวงยุติธรรมสามารถดำเนินการได้ในทางปฏิบัติอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องกำหนดไว้ นอกจากนี้ โดยที่ร่างพระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดให้สถาบันฯ แยกต่างหากจากสำนักงานศาลยุติธรรม จึงไม่มีกรณีที่ผู้อำนวยการบริหารสำนักงานอนุญาโตตุลาการปฏิบัติหน้าที่แทนผู้อำนวยการสถาบันฯ

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

พฤษภาคม ๒๕๕๗

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลประกอบการพิจารณา
ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ
พ.ศ.

สถาบันอนุญาโตตุลาการ : ปัจจุบันและอนาคต

ความนำ

“อนุญาโตตุลาการ” เป็นกระบวนการส่วนหนึ่งของ “กระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือก”^๑ โดยคู่พิพาทจะ “เลือก” หรือไม่ก็ได้ แต่อาจจะมีบางส่วนที่กฎหมายบางฉบับกำหนดไว้โดยเฉพาะให้ใช้วิธีการอนุญาโตตุลาการกับข้อพิพาทที่เกิดภายใต้กฎหมายเหล่านั้น ซึ่งต้องสรรหาคนที่จะมาเป็นอนุญาโตตุลาการเพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทที่สำคัญ ซึ่งคล้ายกับการทำหน้าที่ของ “ศาล” เพียงแต่ว่า อนุญาโตตุลาการทำหน้าที่แก้ปัญหาคู่พิพาทสร้างขึ้น

ปัจจุบันการระงับข้อพิพาทโดย “อนุญาโตตุลาการ” ได้รับการยอมรับและใช้กันอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการระงับข้อพิพาททางการพาณิชย์ระหว่างประเทศ ซึ่งมีพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ เป็นหลักในระบบอนุญาโตตุลาการในประเทศไทย และปัจจุบันมีการส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการทางอนุญาโตตุลาการ^๒ ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ระหว่างประเทศมากยิ่งขึ้นซึ่งนับได้ว่าเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาลอีกทางหนึ่ง

สำหรับ “สถาบันอนุญาโตตุลาการ” เป็นหน่วยงานราชการอิสระ เป็นกลุ่มงานสังกัดอยู่ในสำนักกระงับข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและประสานงานการดำเนินการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์โดยการระงับข้อพิพาทและการอนุญาโตตุลาการ โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการให้แก่คณะอนุญาโตตุลาการในระหว่างการดำเนินกระบวนการพิจารณา เช่น เตรียมห้องประชุม การประสานวันว่างเพื่อนัดพร้อมทั้งทุกฝ่าย การบันทึกคำพยาน การสรุปประเด็น ค้นคว้าข้อกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกาหรืออื่นๆ เพื่อทำความเข้าใจประกอบการพิจารณาทำคำชี้ขาด, ดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการทำธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์, ดำเนินการขึ้นทะเบียนอนุญาโตตุลาการ ดำเนินการอนุญาโตตุลาการที่ศาลส่งมา, ให้คำปรึกษาและความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกระบวนการพิจารณาชั้นอนุญาโตตุลาการ และปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

^๑ สถาบันอนุญาโตตุลาการ, อนุญาโตตุลาการ “ผู้สร้าง” หรือ “ผู้แก้” ปัญหา?, ADR today ฉบับที่ ๒ เมษายน - มิถุนายน ๒๕๔๘

^๒ โปรดดู ขั้นตอนการดำเนินการกระบวนการพิจารณาอนุญาโตตุลาการฯ หน้า ๓๓ - ๓๔

ประวัติความเป็นมาของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

สถาบันอนุญาโตตุลาการ^๑ จัดตั้งขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ เดิมใช้ชื่อว่า สำนักงานอนุญาโตตุลาการ เป็นหน่วยงานระดับกอง สังกัดสำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ กระทรวงยุติธรรม ต่อมาเมื่อมีการแยกศาลยุติธรรมออกจากกระทรวงยุติธรรม ตั้งแต่วันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๔๓ โดยศาลยุติธรรมมีประธานศาลฎีกาเป็นผู้บริหารสูงสุดของศาลยุติธรรม และมีเลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นผู้บริหารสำนักงานศาลยุติธรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการอิสระ ทำให้ในปัจจุบันสถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นกลุ่มงานสังกัดอยู่ในสำนักกระบวนพิจารณา สำนักงานศาลยุติธรรม มีหน้าที่และความรับผิดชอบดังได้กล่าวแล้วข้างต้น

การอนุญาโตตุลาการ^๒

การระงับข้อพิพาทนอกจากวิธีการเจรจาต่อรอง การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท และการดำเนินการทางศาลแล้ว ยังมีการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการอีกทางหนึ่ง ที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายสามารถที่จะดำเนินการระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้นได้ แต่การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อคู่สัญญามีการตกลงที่จะมอบข้อพิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างกันให้บุคคลที่สาม หรือที่เรียกว่าอนุญาโตตุลาการเป็นผู้ตัดสินชี้ขาด การระงับข้อพิพาททางการค้าโดยวิธีอนุญาโตตุลาการอาจกระทำได้ตั้งแต่เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้น โดยคู่กรณียังมีได้ฟ้องคดีต่อศาลหรืออาจกระทำได้แม้ในขณะที่ข้อพิพาทเป็นคดีในศาลแล้ว หรืออาจดำเนินการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทตกลงกันใช้บริการ ทำให้การอนุญาโตตุลาการสามารถแบ่งได้เป็นหลายประเภท โดยอาจแบ่งตามขั้นตอนในการระงับข้อพิพาทว่าเป็นคดีอยู่ในศาล หรือแบ่งตามวิธีการระงับข้อพิพาทว่าดำเนินการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ

ประเภทของการอนุญาโตตุลาการ

๑. ประเภทของการอนุญาโตตุลาการที่แบ่งตามขั้นตอนของข้อพิพาท

จากการที่การอนุญาโตตุลาการสามารถกระทำได้ตั้งแต่เมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่พิพาทยังมีได้ฟ้องศาลหรืออาจกระทำได้แม้ในขณะที่ข้อพิพาทนั้นเป็นคดีอยู่ในศาลแล้ว จึงอาจแบ่งการอนุญาโตตุลาการได้เป็นสองประเภท คือ การอนุญาโตตุลาการนอกศาลและการอนุญาโตตุลาการในศาล ดังนี้

^๑ โปรดดู โครงสร้างกระทรวงยุติธรรมและศาลยุติธรรม หน้า ๓๕ และ ๓๖

^๒ กรุณาศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ เว็บไซต์ : http://www.judiciary.go.th/adro/sub/tai/th/index.php?cur_page=๐

๑.๑ การอนุญาตตุลาการนอกศาล

คู่พิพาทอาจตกลงกันให้เสนอข้อพิพาทของตนให้อนุญาตตุลาการพิจารณาชี้ขาด โดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาล ซึ่งอาจตกลงกันได้ล่วงหน้าก่อนเกิดข้อพิพาทหรืออาจตกลงกันเมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นแล้วก็ได้ ซึ่งการอนุญาตตุลาการส่วนใหญ่ที่มีอยู่จะเป็นการอนุญาตตุลาการนอกศาล เพราะคู่พิพาทตกลงกันล่วงหน้าก่อนข้อพิพาทเกิดขึ้นว่า ถ้ามีข้อพิพาทเกิดจากความสัมพันธ์ในสัญญาที่มีต่อกันให้ระงับโดยการอนุญาตตุลาการ หรืออาจเกิดจากการที่คู่พิพาทตกลงกันให้ใช้วิธีการระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาตตุลาการเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้นแล้ว ซึ่งการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการที่ดำเนินการในประเทศไทยจะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติอนุญาตตุลาการ พ.ศ.๒๕๔๕^๑

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่พิพาทได้ตกลงกันให้ระงับโดยอนุญาตตุลาการ กระบวนการระงับข้อพิพาทก็จะเริ่มต้นจากคู่พิพาทแต่งตั้งอนุญาตตุลาการโดยดำเนินการเอง หากไม่ใช้บริการอนุญาตตุลาการของสถาบันอนุญาตตุลาการใด หรือเสนอข้อพิพาทนั้นต่อสถาบันอนุญาตตุลาการ ที่ตนตกลงใช้บริการและทำการตั้งอนุญาตตุลาการตามกฎหมายหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการของสถาบันนั้น ๆ หลังจากนั้นเมื่ออนุญาตตุลาการได้รับการแต่งตั้งแล้วก็จะดำเนินการพิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทที่คู่พิพาทเสนอต่อตนตามพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่พิพาทแต่ละฝ่ายเสนอ ซึ่งอาจเป็นพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรืออื่น ๆ โดยใช้วิธีพิจารณาตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่คู่พิพาทตกลงกัน หรือต้องปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวกับการอนุญาตตุลาการของสถาบันที่เกี่ยวข้อง หากเป็นการอนุญาตตุลาการของสถาบันอนุญาตตุลาการ

หลังจากอนุญาตตุลาการพิจารณาข้อพิพาทเสร็จแล้วก็ต้องทำคำชี้ขาด และเมื่อทำคำชี้ขาดซึ่งก็คือคำสั่งให้คู่พิพาทฝ่ายใดปฏิบัติอย่างใดแล้ว ก็เป็นอันเสร็จสิ้นกระบวนการอนุญาตตุลาการนอกศาล และคู่พิพาทก็ต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น เพราะการที่ตกลงกันทำสัญญาอนุญาตตุลาการก็ต้องผูกพันที่จะปฏิบัติตามคำชี้ขาดของอนุญาตตุลาการซึ่งเป็นผลของสัญญาดังกล่าวนั้น แต่ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมปฏิบัติตามคำชี้ขาดและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งยังประสงค์ที่จะให้มีการบังคับตามคำชี้ขาดนั้น คู่พิพาทฝ่ายนั้นก็ต้องขอให้องค์กรของรัฐที่กฎหมายบัญญัติให้บังคับตามคำชี้ขาด เช่น ร้องขอต่อศาลให้บังคับตามคำชี้ขาด

๑.๒ การอนุญาตตุลาการในศาล^๒

คู่กรณีอาจตกลงกันให้เสนอข้อพิพาทของตนที่เป็นคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดโดยความเห็นชอบของศาลได้ ซึ่งเรียกว่า “การอนุญาตตุลาการในศาล”

^๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา ๒๒๑ บัญญัติว่า การเสนอข้อพิพาทให้อนุญาตตุลาการชี้ขาดนอกศาลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาตตุลาการ

^๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, ลักษณะ ๒ หมวด ๓ มาตรา ๒๑๐ - ๒๒๒.

การอนุญาโตตุลาการในศาลจะเกิดขึ้นเมื่อคู่ความตกลงกันให้เสนอข้อพิพาท ซึ่งเป็นคดีที่อยู่ในระหว่างพิจารณาของศาลชั้นต้นในประเด็นใดประเด็นหนึ่งหรือทุกประเด็น ในคดีต่ออนุญาโตตุลาการ โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลที่พิจารณาคดีนั้น และเมื่อศาลเห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวไม่ขัดต่อกฎหมาย ก็จะมีอนุญาตตามคำขอ หลังจากที่มีอนุญาโตตุลาการ ทำการพิจารณาข้อพิพาทเสร็จแล้วก็ต้องทำคำชี้ขาดและอนุญาโตตุลาการต้องเสนอคำชี้ขาดนั้น ต่อศาลเพื่อให้ศาลพิพากษาตามคำชี้ขาดนั้น

๒. ประเภทของการอนุญาโตตุลาการที่แบ่งตามบุคคลที่ดำเนินการระงับข้อพิพาท

๒.๑ การอนุญาโตตุลาการที่คู่พิพาทดำเนินการเอง (Ad hoc arbitration)

คู่พิพาทซึ่งประสงค์จะระงับข้อพิพาทโดยวิธีการอนุญาโตตุลาการอาจดำเนินการระงับข้อพิพาทได้ด้วยตนเองโดยตั้งอนุญาโตตุลาการและกำหนดรายละเอียดของวิธีพิจารณาต่าง ๆ และให้อนุญาโตตุลาการพิจารณาคำชี้ขาดข้อพิพาทของตนโดยไม่ใช้บริการของสถาบันอนุญาโตตุลาการก็ได้ เมื่อคู่พิพาทตั้งอนุญาโตตุลาการแล้ว อนุญาโตตุลาการที่ได้รับการตั้งนั้นก็พิจารณาข้อพิพาทตามพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่คู่พิพาทเสนอโดยปฏิบัติตามวิธีพิจารณาต่าง ๆ ที่คู่พิพาทกำหนด หรือตามข้อบังคับที่คู่พิพาทระบุ หรือตามดุลพินิจของตนเองโดยต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการนั้น หากคู่พิพาทมิได้ตกลงกันกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีพิจารณาไว้หลังจากที่มีอนุญาโตตุลาการ ได้พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทแล้วก็ต้องทำคำชี้ขาดโดยปฏิบัติตามกฎหมายที่ใช้บังคับกับการอนุญาโตตุลาการ ซึ่งคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการย่อมมีผลผูกพันให้คู่พิพาทต้องปฏิบัติตามคำชี้ขาดนั้น

๒.๒ การอนุญาโตตุลาการที่ดำเนินการโดยสถาบันอนุญาโตตุลาการ (Institutional arbitration)

คู่พิพาทที่ประสงค์จะระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการอาจตกลงกันให้ใช้บริการของสถาบันใดสถาบันหนึ่งที่ให้บริการในเรื่องอนุญาโตตุลาการได้ ในปัจจุบันนี้มีสถาบันที่ให้บริการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการในทุกระดับตั้งแต่ข้อพิพาททางการค้าภายในประเทศจนถึงข้อพิพาททางการค้าระหว่างประเทศอยู่มากมาย ทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และระดับโลก และทั้งมีองค์กรที่ให้บริการสำหรับระงับข้อพิพาททั่วไปและข้อพิพาทเฉพาะด้านสถาบันอนุญาโตตุลาการเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นอนุญาโตตุลาการ แต่ให้บริการด้านอนุญาโตตุลาการโดยเฉพาะทางด้านการบริหารงาน กล่าวคือ สถาบันแต่ละแห่งจะมีรายชื่อของบุคคลที่ยินดีทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญทางด้านต่าง ๆ ที่จะทำหน้าที่อนุญาโตตุลาการได้ เช่น กฎหมาย การก่อสร้าง การค้า การลงทุน วิศวกรรม แพทย์ สถาปัตยกรรม อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ไว้ให้คู่พิพาทที่ประสงค์จะใช้บริการของสถาบันเลือกผู้ที่ได้รับเลือกให้เป็น

อนุญาตตุลาการจะเป็นผู้ทำหน้าที่พิจารณาชี้ขาดข้อพิพาทโดยปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วย อนุญาตตุลาการของสถาบัน หรือคู่พิพาทจะเลือกอนุญาตตุลาการจากบุคคลภายนอกก็ได้ นอกจากนี้ สถาบันอนุญาตตุลาการจะมีข้อบังคับการอนุญาตตุลาการของตนเอง ซึ่งข้อบังคับ ดังกล่าวจะช่วยอำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาท เพราะข้อบังคับเหล่านี้จะมีรายละเอียดที่จำเป็น สำหรับการอนุญาตตุลาการและทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ นอกจากนี้ สถาบันอนุญาตตุลาการ ก็มีเจ้าหน้าที่ทางด้านบริหาร ตลอดจนเจ้าหน้าที่อื่นคอยอำนวยความสะดวกแก่คู่พิพาท ที่ใช้บริการ

การระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการในปัจจุบันนิยมใช้ระบบการระงับ ข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการนอกศาลและเป็นการอนุญาตตุลาการนอกศาลที่ดำเนินการ โดยสถาบันอนุญาตตุลาการ ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีหน่วยงานที่ให้บริการเกี่ยวกับการ อนุญาตตุลาการอยู่หลายหน่วยงาน เช่น สถาบันอนุญาตตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, สภาหอการค้าไทย, สำนักงานคณะกรรมการอนุญาตตุลาการยางพาราไทย กระทรวงเกษตร และสหกรณ์, กรมการประกันภัย, คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ แห่งประเทศไทย, สมาคมประกันวินาศภัย เป็นต้น

ประวัติความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตตุลาการ พ.ศ.

ในอนาคตหากสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีความเห็นสมควรประกาศใช้ ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาตตุลาการ พ.ศ. สถาบันอนุญาตตุลาการก็จะมีสถานะเป็น องค์การที่มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการดำเนินการโดยไม่ผูกพันกับกฎระเบียบและ ข้อบังคับของทางราชการ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการและจัดการระงับข้อพิพาทด้วย วิธีอนุญาตตุลาการตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ทราบความเป็นมาของร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงได้ ค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

๑. วันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๐ คณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีมติเห็นชอบตามที่คณะกรรมการกลั่นกรองฝ่ายสังคมอนุมัติในหลักการ โครงการจัดตั้งสถาบันอนุญาตตุลาการเป็นสถาบันอิสระตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ เพื่อทำหน้าที่ในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศเป็นที่ยอมรับเชื่อถือ ของชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยสถาบันอนุญาตตุลาการมีบทบาทแสดงถึงอำนาจหน้าที่ อย่างชัดเจน และดำเนินการในส่วนของงานอนุญาตตุลาการระหว่างประเทศให้เสมือนกับแยก สถาบันนี้ออกไปแล้ว โดยควรแยกออกไปดำเนินการในสถานที่ต่างหากจากที่ทำการกระทรวง ยุติธรรม ซึ่งจะทำให้สถาบันสามารถดำเนินการได้โดยเต็มรูปแบบ และเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รวมทั้งเพื่อให้ประเทศไทยไม่เสียโอกาสที่จะเป็นศูนย์กลาง อนุญาตตุลาการระหว่างประเทศในภูมิภาคแทนที่เมืองฮ่องกง ซึ่งจะต้องไปอยู่ในการดูแลของ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๔๐ ซึ่งในการเตรียมความพร้อม ของสถาบันอนุญาตตุลาการเป็นสถาบันอิสระ

๒. วันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ คณะรัฐมนตรี ชุดที่มีนายชวน หลีกภัย เป็นนายกรัฐมนตรี อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎรพิจารณา ก่อนนำเสนอสภาผู้แทนราษฎร พิจารณาต่อไป ซึ่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ ให้เป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการดำเนินการโดยไม่ผูกพันกับกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ เพื่อรับผิดชอบในการดำเนินการและจัดการระงับข้อพิพาทด้วย วิธีอนุญาโตตุลาการ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๔๐ เห็นชอบโครงการ จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นสถาบันอิสระแล้ว

๓. วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๔ คณะรัฐมนตรีชุดที่มี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้พิจารณาตามที่สำนักงานศาลยุติธรรมได้เสนอขอถอน ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกาตรวจพิจารณา และกระทรวงยุติธรรมได้พิจารณาแล้ว ยืนยันให้ดำเนินการ ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวต่อไป โดยเห็นควรให้สถาบันอนุญาโตตุลาการอยู่ในกำกับดูแลของ กระทรวงยุติธรรม ซึ่งคณะรัฐมนตรีพิจารณาแล้วมีมติอนุมัติตามที่คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี ครั้งที่ ๔ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายปองพล อดิเรกสาร) เป็นประธานกรรมการฯ ที่เห็นควรให้ดำเนินการตรวจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติสถาบัน อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่อยู่ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไป หากสำนักงานศาลยุติธรรมเห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประการใด ให้ส่งความเห็นให้สำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาเพื่อดำเนินการต่อไป

ทั้งนี้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัติที่สำนักงานศาลยุติธรรมเสนอขอถอน ในเรื่องนี้คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓๑ ตุลาคม ๒๕๔๓ อนุมัติหลักการและให้ส่งสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา และร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กระทรวงยุติธรรมได้เสนอในขณะที่ ศาลยุติธรรมยังอยู่ในสังกัด โดยมีหลักการเพื่อให้งานอนุญาโตตุลาการนอกศาลมี สถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นสถาบันอิสระที่อยู่ในกำกับของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นผู้รับผิดชอบในลักษณะเช่นเดียวกับสหภาพนายความและเนติบัณฑิตยสภา เพื่อให้คดีเข้าสู่ ศาลยุติธรรมลดลง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานศาลยุติธรรมเช่นเดียวกัน โดยที่ ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้ได้ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นผู้รักษาการ ตามพระราชบัญญัติและได้อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา การถอนออกไปเพื่อพิจารณาใหม่จะทำให้การดำเนินการต้องเริ่มกระบวนการเสนอใหม่ ดังนั้น หากสำนักงานศาลยุติธรรมประสงค์จะขอปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ฉบับนี้เป็นประการใด ก็สามารถดำเนินการในชั้นการตรวจพิจารณาของสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาได้ โดยไม่ต้องขอถอนไปเพื่อดำเนินการซึ่งจะทำให้เรื่องล่าช้า

๔. วันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๔๗ คณะรัฐมนตรีชุดที่มี พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบในหลักการร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. และให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา รับร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ไปพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยให้มีสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นหน่วยงานในภาครัฐเพียงสถาบันเดียว ทั้งนี้ ให้พัฒนาจากหน่วยงานที่มีอยู่แล้ว ในปัจจุบันของสำนักงานศาลยุติธรรมให้มีความเป็นอิสระ มีความน่าเชื่อถือทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่ง ให้คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์ แทนการระงับข้อพิพาทในศาล อันจะเป็นการลดปริมาณคดีที่จะขึ้นสู่ศาล สมควรให้มีองค์กรที่มีความอิสระคล่องตัวสูง ในการบริหารจัดการ มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการระงับข้อพิพาท โดยวิธีอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่ในการดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ รวมทั้งดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงับข้อพิพาท โดยวิธีอนุญาโตตุลาการ

๕. วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ในการประชุมคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ผู้แทนสำนักงานศาลยุติธรรมได้ชี้แจงต่อที่ประชุมถึงกรณีกារกำหนดให้จัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐให้มีเพียงสถาบันเดียว โดยพัฒนาจากสถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อให้มีความเป็นอิสระและมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้นนั้น กรณีดังกล่าวเป็นเรื่องในระดับนโยบายที่สำนักงานศาลยุติธรรมจำเป็นต้องนำเข้าหารือกับคณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรม (ก.บ.ศ.) ก่อน ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ประเด็นดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ สมควรที่จะพิจารณาด้วยความรอบคอบ จึงขอให้สำนักงานศาลยุติธรรมและกระทรวงยุติธรรมได้ไปหารือร่วมกัน และให้สำนักงานศาลยุติธรรมนำประเด็นเกี่ยวกับการถ่ายโอนอำนาจหน้าที่และบุคลากรของสำนักงานศาลยุติธรรมสู่การเป็นหน่วยงานใหม่ที่มีสถานะเป็นนิติบุคคล เข้าหารือกับ ก.บ.ศ. และรายงานผลมายังคณะกรรมการโดยเร็ว ซึ่งต่อมาสำนักงานศาลยุติธรรมได้แจ้งผลการพิจารณากรณีดังกล่าวต่อคณะกรรมการฯ โดยมีความเห็นว่า ศาลยุติธรรมควรที่จะดำเนินงานด้านการอนุญาโตตุลาการต่อไป เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่ประชาชนในการยุติข้อพิพาทนอกจากการฟ้องคดีต่อศาล หากกระทรวงยุติธรรมมีนโยบายจะจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่อีกแห่งหนึ่ง เพื่อให้ผู้ที่มีข้อพิพาทมีทางเลือกมากขึ้นก็ไม่น่าจะมีข้อขัดข้องแต่ประการใด และทางกระทรวงยุติธรรมได้แจ้งผลการพิจารณาต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ว่ากระทรวงฯ ไม่ขัดข้องที่คณะกรรมการฯ จะใช้ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ที่ได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว ซึ่งเป็นการจัดตั้งสถาบันขึ้นใหม่อีกสถาบันหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม และเห็นสมควรให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาส่งร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาต่อไป

๖. วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๔ คณะรัฐมนตรีชุดที่มีพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณา ก่อนนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป

อนาคตของสถาบันอนุญาโตตุลาการ

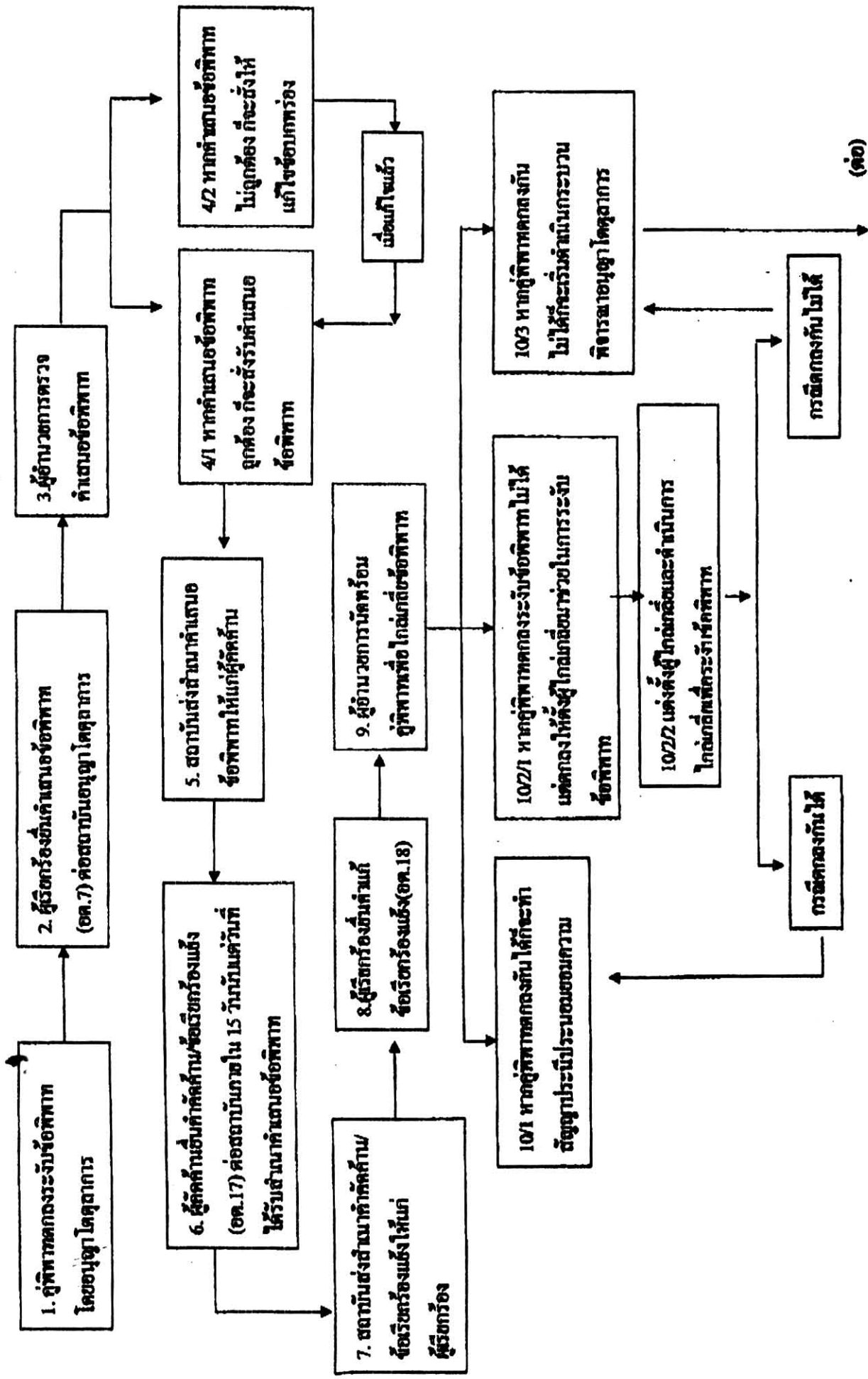
ดังที่กล่าวมาแล้วว่าหากสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีความเห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. จะได้มีการจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการขึ้นใหม่อีกสถาบันหนึ่งนอกเหนือจากสถาบันอนุญาโตตุลาการของสำนักงานศาลยุติธรรมและสถาบันของหน่วยงานอื่นๆ ที่มีอยู่แต่เดิม โดยกำหนดให้มีสถานะเป็นนิติบุคคลเพื่อให้มีความเป็นอิสระและคล่องตัว มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ และดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงอมข้อพิพาทโดยวิธีระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ แต่สถาบันจะมีรายได้จากเงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณแผ่นดิน ทรัพย์สินอุดหนุนจากองค์กรและสถาบันต่าง ๆ ภายในและต่างประเทศ หรือทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้เพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์ เป็นต้น โดยการบริหารนั้นจะมีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า "คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ" ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานหอการค้าไทย นายกสภาทนายความ นายกวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมสถาปนิกสยาม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ โดยให้ผู้อำนวยการสถาบันอนุญาโตตุลาการเป็นกรรมการและเลขานุการ

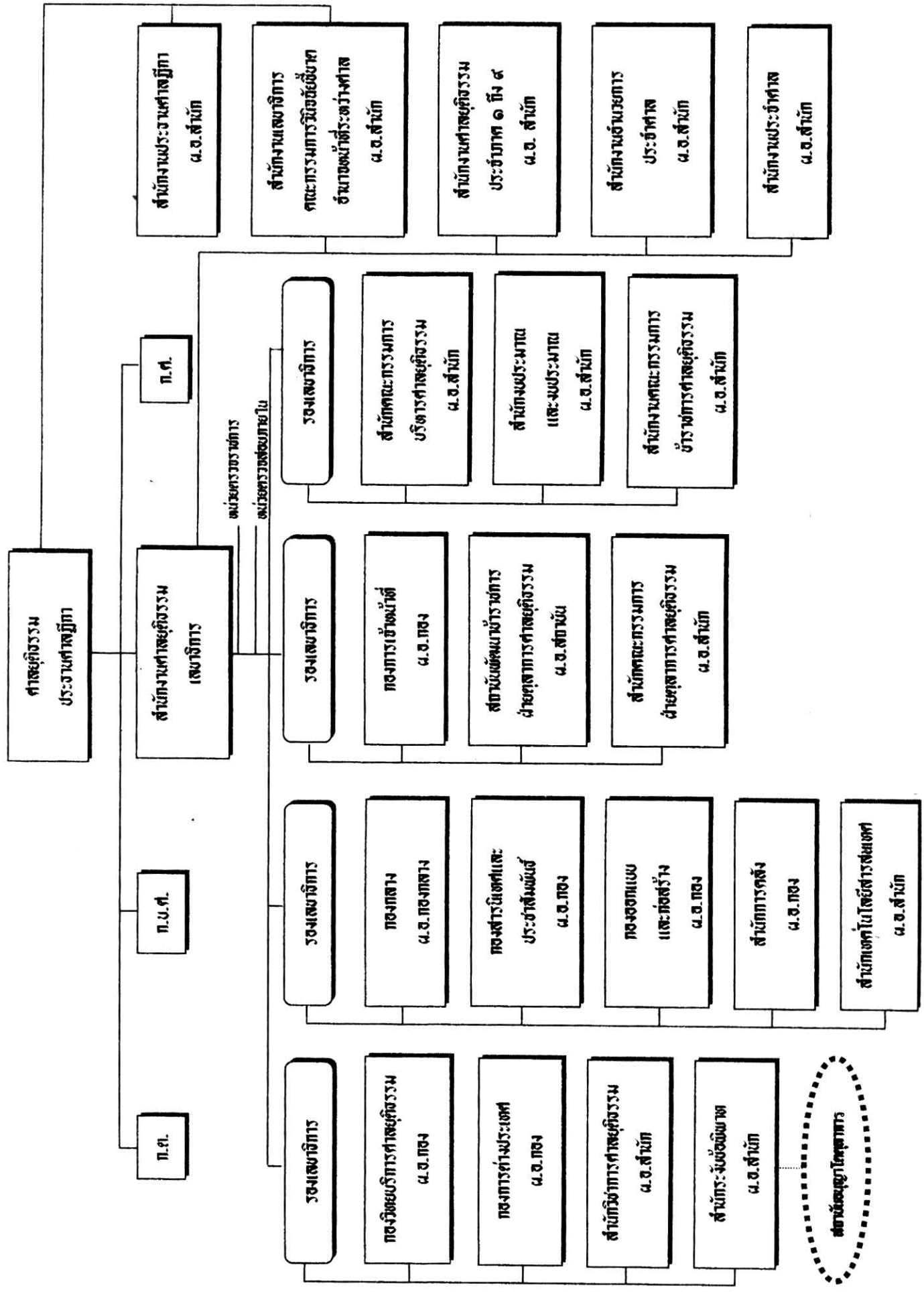
อาจกล่าวได้ว่า การจัดตั้งสถาบันอนุญาโตตุลาการขึ้นตามกฎหมายฉบับนี้นับเป็นการที่รัฐได้เพิ่มทางเลือกให้กับประชาชนที่มีข้อพิพาท ในการเลือกใช้บริการการระงอมข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการให้มีความหลากหลาย อันจะส่งผลให้แต่ละสถาบันพัฒนาสถาบันของตนให้มีความทันสมัย เป็นอิสระ เป็นกลาง และเป็นที่ยอมรับของคู่พิพาททั้งภายในและต่างประเทศ อันจะเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนโดยรวม

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

- กลุ่มงานพัฒนาระบบและข้อกฎหมาย สำนักกระงอมข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม
- สำนักงานอนุญาโตตุลาการ วิทยาลัยการยุติธรรม หรือกองการต่างประเทศ กระทรวงยุติธรรม เว็บไซต์ : <http://www.judiciary.go.th> หรือ www.adr.or.th
- กระทรวงยุติธรรม เว็บไซต์ : <http://www.moj.go.th>
- มติคณะรัฐมนตรี เว็บไซต์ : <http://www.cabinet.go.th>

ขั้นตอนการดำเนินงานระบบพิจารณาอนุญาตซื้อขาย
ตามข้อบังคับกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๖๑

ภาคผนวก

ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ

พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ)

(๑)

ก่อนที่ออก

ที่ นร ๐๕๐๓/๒๖๖

สำนักนายกรัฐมนตรี

ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

๙ มกราคม ๒๕๕๐

เรื่อง ร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ.

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้

ด้วยคณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาลงมติให้เสนอร่างพระราชบัญญัติ
สถาบันอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

จึงขอเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว พร้อมด้วยบันทึกหลักการและเหตุผล
มาเพื่อขอได้โปรดนำเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๔๙ ต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลเอก

(สุรยุทธ์ จุลานนท์)

นายกรัฐมนตรี

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

โทร. ๐๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๐๘ - ๓๐๙

โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๕๘

(๒)

ร่างฯ ที่ สคก. ตรวจสอบพิจารณาแล้ว
เรื่องเสร็จที่ ๓๒๒ /๒๕๔๗

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ
พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยสถาบันอนุญาโตตุลาการ

เหตุผล

เพื่อส่งเสริมให้การระงับข้อพิพาทด้วยวิธีอนุญาโตตุลาการเป็นทางเลือกหนึ่งให้
คู่พิพาทใช้ในการระงับข้อพิพาททางแพ่งและพาณิชย์แทนการระงับข้อพิพาทในศาลอันจะเป็นการลด
ปริมาณคดีที่จะขึ้นมาสู่ศาล สมควรให้มีองค์กรที่มีความอิสระ คล่องตัวสูงในการบริหารจัดการ
มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการทำหน้าที่ในการ
ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงับข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการรวมทั้งดำเนินกิจการ
เกี่ยวกับการระงับข้อพิพาทโดยวิธีอนุญาโตตุลาการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๑

การจัดตั้ง วัดอุประสงค์ และอำนาจหน้าที่

มาตรา ๕ ให้จัดตั้งสถาบันขึ้นเรียกว่า “สถาบันอนุญาโตตุลาการ” และให้เป็นนิติบุคคล

มาตรา ๖ ให้สถาบันมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานครหรือจังหวัดใกล้เคียง

มาตรา ๗ สถาบันมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการระงอมข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

(๒) ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการระงอมข้อพิพาทโดยวิธีระงอมข้อพิพาทและ

อนุญาโตตุลาการ

(๓) ส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการระงอม

ข้อพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

มาตรา ๘ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๗ ให้สถาบันมีอำนาจกระทำการ
ดังต่อไปนี้

(๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครอง และมีทรัพย์สินต่าง ๆ

(๒) ก่อตั้งสิทธิ หรือทำนิติกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งในและนอกราชอาณาจักร

(๓) ว่าจ้างหรือมอบให้บุคคลทำกิจการที่อยู่ภายในอำนาจหน้าที่ของสถาบัน

(๔) กุ้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์

(๕) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินการของ

สถาบัน

(๖) ปฏิบัติการอื่นตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถาบัน หรือ
ตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

การกู้ยืมเงินตาม (๔) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๒

ทุน รายได้ และทรัพย์สิน

มาตรา ๙ ทุนและทรัพย์สินในการดำเนินการของสถาบันประกอบด้วย

(๑) เงินที่รัฐบาลจ่ายให้เป็นทุนประเดิม

(๒) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมและจำเป็น

(๓) เงินหรือทรัพย์สินอื่นที่มีผู้ทูลให้

(๕)

(๔) ค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการที่เรียกเก็บจากคู่พิพาท หรือผู้มาใช้บริการของสถาบัน

(๕) รายได้จากการจัดอบรมสัมมนาและเผยแพร่กฎหมาย และการประνομข้อพิพาท และอนุญาโตตุลาการ

(๖) ดอกผลหรือผลประโยชน์อื่นที่ได้จากรายได้ของสถาบัน รวมทั้งผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา

มาตรา ๑๐ บรรดารายได้ของสถาบันไม่เป็นรายได้ที่ต้องนำส่งกระทรวงการคลังตามกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง และกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

มาตรา ๑๑ ทรัพย์สินของสถาบันไม่อยู่ในความรับผิดชอบแห่งการบังคับคดี

หมวด ๓

การบริหารและการดำเนินกิจการ

มาตรา ๑๒ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการสถาบันอนุญาโตตุลาการ” ประกอบด้วยปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานกรรมการ อัยการสูงสุด เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรม ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานหอการค้าไทย นายกษัตริย์เกษตรกรรม นายกวีศวรรรมสถานแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมสถาปนิกสยาม เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คนเป็นกรรมการ

ให้ผู้อำนวยการเป็นกรรมการและเลขานุการ

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามวรรคหนึ่ง ให้แต่งตั้งจากบุคคลซึ่งมีความรู้ความสามารถหรือประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจ พาณิชย อุตสาหกรรม กฎหมาย หรืออนุญาโตตุลาการ ทั้งนี้ จะต้องเป็นผู้แทนจากภาคเอกชนไม่น้อยกว่าสองคน

มาตรา ๑๓ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้

เมื่อครบกำหนดตามวาระในวาระหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นปฏิบัติหน้าที่ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการขึ้นใหม่

(๖)

มาตรา ๑๔ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระในมาตรา ๑๓ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) คณะรัฐมนตรีให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือหย่อนความสามารถ
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๑๕ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๖ คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบัน และโดยเฉพาะให้มีอำนาจและหน้าที่ดังนี้

- (๑) กำหนดนโยบายการบริหารงานของสถาบัน
- (๒) กำหนดมาตรการ หลักเกณฑ์และเงื่อนไขต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับรายได้และรายจ่าย
- (๓) อนุมัติแผนการเงินและงบประมาณประจำปีของสถาบัน
- (๔) กำหนดกรอบอัตรากำลัง ระยะเวลาจ้าง อัตรารายเดือน ค่าจ้าง และเงินเดือนพนักงานและลูกจ้าง
- (๕) ออกข้อบังคับว่าด้วยการระดมขอพิพาทและอนุญาตตุลาการ
- (๖) ออกข้อบังคับหรือระเบียบเกี่ยวกับการควบคุมดูแลการดำเนินงานและการบริหารทั่วไปของสถาบันในเรื่องต่อไปนี้
 - (ก) การบริหารงานทั่วไปของสถาบัน การจัดแบ่งส่วนงานของสถาบัน และขอบเขตหน้าที่ของส่วนงานดังกล่าว
 - (ข) การจ้างและการบริหารงานบุคคลของสถาบัน
 - (ค) การคัดเลือก แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการ การปฏิบัติงานของผู้บริหาร และการมอบหมายให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทน
 - (ง) การจัดสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นแก่พนักงานและลูกจ้างของสถาบัน

(จ) การกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน ค่าบริการและรายได้ที่สถาบันได้รับตามมาตรา ๙ (๔) และ (๕)

(ฉ) การบริหารและจัดการการเงิน การพัสดุและทรัพย์สินของสถาบัน รวมทั้งการบัญชีและการจำหน่ายทรัพย์สินจากบัญชีเป็นสูญ ทั้งนี้ ระเบียบเกี่ยวกับการจำหน่ายทรัพย์สินบัญชีเป็นสูญต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์คณะรัฐมนตรีกำหนด

(๗) กระทำการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถาบัน ขอบบังคับหรือระเบียบตาม (๕) และ (๖) เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

ให้ใช้บังคับได้

มาตรา ๑๗ คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา และมีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

ให้นำมาตรา ๑๕ มาใช้บังคับกับการประชุมของคณะกรรมการ โดยอนุโลม

มาตรา ๑๘ ให้ประธานกรรมการ กรรมการ ที่ปรึกษาและอนุกรรมการได้รับเบี้ยประชุมและประโยชน์ตอบแทนอื่นตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

มาตรา ๑๙ ให้สถาบันมีผู้อำนวยการคนหนึ่งเป็นผู้บริหารกิจการของสถาบันภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการ

ให้คณะกรรมการแต่งตั้งบุคคลที่เหมาะสม สามารถทำงานให้แก่สถาบันได้เต็มเวลา และมีความรู้ความเชี่ยวชาญอันจะยังประโยชน์ให้เกิดแก่สถาบัน เป็นผู้อำนวยการ

มาตรา ๒๐ ผู้อำนวยการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ และต้องไม่เกินเจ็ดสิบปีบริบูรณ์
- (๓) มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เหมาะสมกับกิจการของสถาบัน
- (๔) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๕) ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่โทษสำหรับ

ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(๖) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น กรรมการ หรือผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่พรรคการเมือง

มาตรา ๒๑ ให้ผู้อำนวยการมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้

(๘)

มาตรา ๒๒ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) คณะกรรมการให้ออกเพราะบกพร่องต่อหน้าที่ มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือ
หย่อนความสามารถ

(๔) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาตรา ๒๐

มติของคณะกรรมการให้ผู้อำนวยการพ้นจากตำแหน่งตาม (๓) ต้องประกอบด้วย
คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ โดยไม่นับรวมตำแหน่งผู้อำนวยการ

มาตรา ๒๓ ผู้อำนวยการมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

(๑) บริหารงานของสถาบันตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ และมติของ

คณะกรรมการ

(๒) บังคับบัญชาพนักงาน และลูกจ้างของสถาบัน

(๓) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อน ลด ตัดเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานและ
ลูกจ้าง ตลอดจนให้พนักงานหรือลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสถาบันโดยไม่ขัดหรือแย้งกับข้อบังคับ
ระเบียบ หรือมติของคณะกรรมการ

มาตรา ๒๔ ในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนของสถาบัน
และเพื่อการนี้ ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไป
ตามข้อบังคับที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา ๒๕ ให้คณะกรรมการเป็นผู้กำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่น
ของผู้อำนวยการตามหลักเกณฑ์ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด

หมวด ๔

การบัญชีและการตรวจสอบ

มาตรา ๒๖ ให้สถาบันจัดทำบัญชีตามหลักสากลตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการ
กำหนด และต้องจัดให้มีการตรวจสอบภายในเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และการพัสดุ ตลอดจนรายงาน
ผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการทราบอย่างน้อยปีละครั้ง

มาตรา ๒๗ ให้สถาบันจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายในเก้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี และให้ส่งสำเนางบการเงินให้กรมบัญชีกลางเพื่อใช้ในการจัดทำงบการเงินแผ่นดิน

ในทุกกรอบปี ให้สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินหรือบุคคลภายนอกตามที่คณะกรรมการแต่งตั้งด้วยความเห็นชอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นผู้สอบบัญชี แล้วทำรายงานผลการสอบบัญชีเสนอต่อคณะกรรมการ

เพื่อการนี้ ให้ผู้สอบบัญชีมีอำนาจตรวจสอบสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสถาบัน สอบถามผู้อำนวยการ ผู้ตรวจสอบภายใน พนักงาน ลูกจ้างหรือบุคคลอื่นและเรียกให้ส่งสรรพสมุดบัญชีและเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ของสถาบันเป็นการเพิ่มเติมได้ตามความจำเป็น

หมวด ๕

การกำกับดูแล

มาตรา ๒๘ ให้ผู้อำนวยการเสนอร่างข้อบังคับหรือระเบียบตามมาตรา ๑๖ (๕) และ (๖) ต่อรัฐมนตรีโดยไม่ชักช้า รัฐมนตรีอาจยับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบนั้นได้พร้อมทั้งแสดงเหตุผลโดยชัดแจ้ง ในกรณีที่มีได้มีการยับยั้งภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบังคับหรือระเบียบที่ผู้อำนวยการเสนอ ให้ดำเนินการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

มาตรา ๒๙ ถ้ารัฐมนตรียับยั้งร่างข้อบังคับหรือระเบียบใด ให้คณะกรรมการประชุมพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง โดยพิจารณาเหตุผลของรัฐมนตรีประกอบด้วย ในการประชุมนั้น ถ้ามีเสียงยืนยันไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ ให้ดำเนินการประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาต่อไปได้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ส 03301

สว สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
12 สำนักกฎหมาย.
5.4 สถานิติบัญญัติแห่งชาติ : เอกสาร
341.52 ประกอบการพิจารณาร่างพระราช
2550 บัญญัติสถาบันอนุญาโตตุลาการ...

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๓, ๐ ๒๒๔๔ ๑๗๔๑-๒